

**T. C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ

**Dr. Öğr. Üyesi Önder DİLEK
Danışman**

**RİZE
2021**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalında, Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ tarafından hazırlanan “*Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği*” başlıklı bu çalışma, 08.12.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ali Rıza SANDALCILAR

Kabul/Red

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Önder DİLEK

Kabul/Red

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fatih AYDEMİR

Kabul/Red

08/12 /2021

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, İktisat Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim "Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği" konulu tezimi, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Eserimde, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dahil, sahibine / kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır.

Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabacak bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiç bir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim. 08 /12/2021

Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ

ÖN SÖZ

"Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği" adlı tez çalışmamın hazırlanmasında bilgi, tecrübe, ve katkılarından dolayı değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Önder DİLEK 'e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Akademik eğitimim süresince beni bilgi ve tecrübeleriyle destekleyen sayın Dr. Öğr. Üyesi Sabiha OLTULULAR'a görüş ve önerileriyle tez çalışmasına katkı sağlayan hocalarım sayın Prof. Dr. Ali Rıza SANDALCILAR'a ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fatih AYDEMİR'e, eğitim hayatım boyunca bana katkı sağlayan bütün hocalarıma saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma, sonsuz emek ve sevgilerini her zaman hissettiğim canım anneme, babama, kardeşlerime son olarak canım kızım, eşim ve herkese çok teşekkür ederim.

Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
ÖZET	8
ABSTRACT	9
KISALTMALAR.....	10
TABLolar LİSTESİ.....	11
ŞEKİLLER LİSTESİ	14
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

1.1. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI.....	17
1.2. FİNANSAL OKURYAZARLIK TANIMI	18
1.3.FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	21
1.4. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN UNSURLARI.....	22
1.4.1. Finansal Bilgi	24
1.4.2. Finansal Tutum	24
1.4.3. Finansal Davranış.....	24
1.5. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖZELLİKLERİ	25
1.6. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ.....	26
1.6.1. Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile Açısından Önemi	27
1.6.2.Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi.....	28
1.7. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ.....	29
1.8. FİNANSAL EĞİTİM KAVRAMI VE TANIMI.....	29
1.9. DÜNYA’DA FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ	31
1.9.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	31

1.9.2. Dünya Bankası (WB)	32
1.9.3. Uluslararası Diğer Kuruluşlar	33
1.10. TÜRKİYE’DE FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ	33
1.10.1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	33
1.10.2. Sermaye Piyasası Kurulu	34
1.10.3. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)	36
1.10.4. Diğer Kurum ve Kuruluşlar	36

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1.FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ULUSAL ÇALIŞMALAR	37
2.2.FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ULUSLARARASI ÇALIŞMALAR	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	45
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	45
3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM.....	46
3.4. VERİLERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	46
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	48
3.6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	49
3.7. BULGULAR.....	52
3.7.1. Tanımlayıcı İstatistikler	52
3.7.2. Bağımsız Örneklem T-Testi ve Varyans Analizi (ANOVA).....	57
3.7.3.Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlıklarının Karşılaştırılması.....	72
3.7.4. Öğrencilerin Finansal Tutumlarına Ait Bilgiler.....	83
3.7.5. Öğrencilerin Finansal Davranışlarına Ait Bilgiler	84
3.7.6. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Karşılaştırılması.....	85

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
KAYNAKLAR	95
EKLER	104
EK-1: Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği Anket Formu	104
EK-2: Etik Kurulu Değerlendirme Raporu	109

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: İktisat Ana Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Önder DİLEK

Hazırlayan: Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ

Yıl: 2021

Sayfa Sayısı: 109

ÖZET

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Bu çalışma, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık Bölümü ile İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi, finansal tutum ve davranışlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla 425 öğrenciye anket uygulanmış ve farklı demografik özellikler ile eğitim görülen bölümün finansal okuryazarlık üzerine etkileri araştırılmıştır. Elde edilen veriler Bağımsız Örneklem T-testi ve Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizine tabi tutulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının kadın öğrencilerden daha yüksek seviyede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin bölüm, yaş, sınıf, aile gelir düzeyleri, kredi kartı kullanma durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin finansal tutum puan ortalamalarının orta düzeyde, finansal davranış puan ortalamalarının ise iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Finansal okuryazarlık, finansal tutum, finansal davranış, finansal eğitim

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Education

Department: Department Of Economics

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Önder DİLEK

Author: Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ

Year: 2021

Pages: 109

ABSTRACT

A RESEARCH ON FINANCIAL LITERACY LEVEL: THE CASE OF RECEP TAYYIP ERDOĞAN UNIVERSITY

This study was carried out in order to determine the financial literacy levels and financial attitudes and behaviors of the students of the Banking and Finance Department and the Theology Faculty of Recep Tayyip Erdoğan University. A survey was conducted on 425 students from different demographic characteristics and from Banking and Finance Department and Theology Department in order to research affect of educational background on financial literacy. The data obtained was subjected to Independent Sample T-test and One Way Analysis of Variance (ANOVA).

As a result of the analyzes made, it was determined that the financial literacy level of the students was moderate. It was detected that there were statistically significant differences between the genders of the students and their financial literacy. It has been found that the financial literacy of male students is higher than that of female students. In addition, it was concluded that there were significant differences between the department, age, class, family income level, credit card use and financial literacy of the students. It has been determined that the students' financial attitude point averages are at a moderate level, and their financial behavior point averages are at a meritorious level.

Keywords: Financial literacy, financial attitude, financial behavior, financial education

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BIST	: Borsa İstanbul
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
FODER	: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
ICI	: Yatırım Şirketleri Enstitüsü
IFIE	: Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu
IGFE	: Finansal Eğitim için Uluslararası Ana Geçit
INFE	: Finansal Eğitim Uluslararası Ağı
IOSCO	: Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü
IPT	: Yatırımcı Koruma Vakfı
NCEE	: Ulusal Ekonomik Eğitim Konseyi
NEFE	: Finansal Eğitim İçin Ulusal Girişim
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
PFEEF	: Çalışanların Eğitimi İçin Bireysel Finansman Kurumu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEB	: Türkiye Ekonomi Bankası
TSPB	: Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği
WB	: Dünya Bankası
WBFN	: Dünya Bankası Aile Ağı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Finansal Okuryazarlık Bileşenleri	22
Tablo 2. Finansal Okuryazarlık Formunda Yer Alan Finansal Bilgi Sorularının Alt Gruplar Şeklinde Dağılımı.....	48
Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	52
Tablo 4. Öğrencilerin Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumları ve Kişisel Gelirleri.....	53
Tablo 5. Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanma Durumu	54
Tablo 6. Öğrencilerin Kendilerine Ait Kredi Kartı Bulunma Durumu.....	54
Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Bankacılığı Kullanma Durumu.....	54
Tablo 8. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyini Ölçmeye Yönelik Soruların Cevaplanma Oranları	55
Tablo 9. Bölüme Göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları	57
Tablo 10. Cinsiyete göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları.....	58
Tablo 11. Bölümlere Göre Cinsiyetlerin Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları	58
Tablo 12. Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları	59
Tablo 13. İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları	60
Tablo 14. Yaş Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları.....	60
Tablo 15. Finansal Tutuma İlişkin Levene Testi	61
Tablo 16. Finansal Tutum ile Yaş Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları.....	61
Tablo 17. Sınıflara Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları	62
Tablo 18. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi.....	63
Tablo 19. Finansal Okuryazarlık ile Sınıf Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları	63
Tablo 20. Anne Eğitim Düzeyine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları.....	64
Tablo 21. Finansal Davranışa İlişkin Levene Testi	65

Tablo 22. Finansal Davranış ile Anne Eğitim Düzeyine Ait Bonferroni Testi Sonuçları	65
Tablo 23. Baba Eğitim Düzeyine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları.....	66
Tablo 24. Finansal Tutuma İlişkin Levene Testi	67
Tablo 25. Finansal Davranış ile Baba Eğitim Düzeyine Ait Scheffe Testi Sonuçları.....	67
Tablo 26. Ailenin Aylık Gelirine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları.....	68
Tablo 27. Finansal Davranışa İlişkin Levene Testi	69
Tablo 28. Finansal Davranış ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Scheffe Testi Sonuçları	69
Tablo 29. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi.....	70
Tablo 30. Welch Değerleri.....	71
Tablo 31. Finansal Okuryazarlık ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Games-Howell Testi Sonuçları	71
Tablo 32. Yaş Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları.....	72
Tablo 33. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi.....	73
Tablo 34. Finansal Okuryazarlık ile Yaş Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları (İlahiyat).....	73
Tablo 35. Sınıflara Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları.....	74
Tablo 36. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi.....	75
Tablo 37. Finansal Okuryazarlık ile Sınıflara Ait Bonferroni Testi Sonuçları.....	75
Tablo 38. Gelire Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları.....	76
Tablo 39. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (İlahiyat).....	77
Tablo 40. Finansal Okuryazarlık ile Aile Gelirlerine Ait Scheffe Testi Sonuçları (İlahiyat).....	77
Tablo 41. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (Finans ve Bankacılık) ...	78
Tablo 42. Welch Değerleri (Finans ve Bankacılık)	78

Tablo 43. Finansal Okuryazarlık ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Games-Howell Testi Sonuçları (Finans ve Bankacılık).....	79
Tablo 44. Anne Eğitim Düzeyine Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları	80
Tablo 45. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (Finans ve Bankacılık) ...	81
Tablo 46. Finansal Okuryazarlık ile Anne Eğitim Düzeyine Ait Scheffe Testi Sonuçları (Finans ve Bankacılık).....	81
Tablo 47. Baba Eğitim Düzeyine Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları	82
Tablo 48. Kredi Kartı Kullanımlarına Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık T-Testi Sonuçları	82
Tablo 49. İnternet Bankacılığı Kullanımlarına Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık T-Testi Sonuçları	83
Tablo 50. Finansal Tutum Ölçeği İle İlgili Puan Ortalamaları	84
Tablo 51. Finansal Davranış Ölçeği İle İlgili Puan Ortalamaları	84
Tablo 52. Temel Finans Bilgisi Karşılaştırılması	86
Tablo 53. Tasarrufları Yatırıma Dönüştürme Bilgisi Karşılaştırılması	86
Tablo 54. Harcama ve Borçlanma Bilgisi Karşılaştırılması	87
Tablo 55. Hipotez Testi Sonuçları	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Anlam Oluşturma Süreci Olarak Finansal Okuryazarlık.....	19
Şekil 2. Finansal Okuryazarlığın Kavramsal Modeli.....	20
Şekil 3. Finansal Okuryazarlığın Unsurları	23
Şekil 4. Finansal Eğitim Diyagramı.....	30

GİRİŞ

Bireylerin günlük yaşamlarındaki istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için bir gelire sahip olmaları gerekmektedir. Bireyler gelirlerini belirli bir kısmını harcayarak tüketimde bulunabilir ya da gelirin bir kısmını elinde tutarak tasarrufta bulunabilmektedirler. Bireyler tasarruflarını yatırıma dönüştürdüklerinde kazanç elde etme olasılıkları vardır. Bu tasarruflar yastık altında tutulabilir, vadeli hesapta, menkul ya da gayrimenkulde değerlendirilebilir. Böylece alınan kararlar doğrultusunda para yönetimi yapılmaktadır. Burada asıl önemli olan bireylerin, doğru ve bilinçli kararlar alabilme durumudur. Bu noktada finansal okuryazarlık kavramının önemi anlaşılmaktadır.

Finansal okuryazarlık, finans konusunda uzman olmak değildir. Finansal okuryazarlık, temel finansal bilgiye sahip olan bireylerin gelir-gider planlamasını yapabilmesi, paralarını yönetirken bilinçli kararlar alabilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Teknolojik gelişmeler ve uluslararası finansal serbestleşme, bir yandan finansal sistemin gelişmesinde etkili olurken diğer yandan finansal ürün ve hizmetlerin çeşitlenmesi sonucunda karmaşıklığa neden olmuştur. Çeşitlenen finansal ürün ve hizmetler beraberinde riskleri de getirmiştir. Riskler karşısında doğru finansal kararlar verebilmek finansal okuryazarlığın geliştirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasının yollarından biri de finansal eğitimidir. Finansal eğitimin öncelikle çocuklar ve gençlerden başlayarak toplumun bütün bireylerini kapsayacak şekilde uygulanması önemlidir. Finansal eğitim, finansal okuryazarlık düzeyini yükselterek bireylerin doğru kararlar vermesine ve beraberinde sistem içerisindeki finansal piyasaların da verimli şekilde işlemesiyle ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Dünya genelinde yapılan birçok araştırmada finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi öğrencilerin finansal eğitim seviyelerinin artırılmasıyla mümkündür. Bu sayede finansal bilgi eksiklikleri giderilerek doğru kararlar alabilmeleri sağlanabilecektir.

Bu çalışmanın amacı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık Bölümü ile İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmek ve iki birim öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini karşılaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda toplam 425 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde finansal okuryazarlık kavramı ve tanımı, finansal okuryazarlık seviyesini etkileyen faktörler, finansal okuryazarlığın özellikleri, önemi ve geliştirilmesi kavramlarına değinilmiştir. Daha sonra finansal eğitim kavramı, finansal eğitimin finansal okuryazarlığa katkısı, dünyada ve Türkiye’de finansal okuryazarlık alanında faaliyet gösteren bazı kurum ve kuruluşların çalışmaları genel olarak incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, iki aşamalı olarak literatür taraması verilmiştir. Birinci aşamada Türkiye’de yapılan, ikinci aşamada ise yabancı ülkeler de yapılan finansal okuryazarlık konulu araştırmalara değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümünde ise çalışmanın amacı, önemi, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri, elde edilen verilerin analizi ile sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

Çalışmanın bu bölümünde finansal okuryazarlık kavramı, özellikleri ve önemi belirtilmektedir. Sonrasında finansal eğitim ve finansal eğitimin finansal okuryazarlığa katkısı ile dünyada ve Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda faaliyetlerde bulunan kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilmektedir.

1.1. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

Türk Dil Kurumu sözlüğünde okuryazar kelimesi “okuması yazması olan öğrenim görmüş kimse” olarak belirtilmiştir. Okuryazarlık kelimesi ise “okuryazar olma durumu” şeklinde tanımlanmaktadır (<http://tdk.gov.tr> E.T: 25.11.2020).

Finansal okuryazar ise finansal konular hakkında temel düzeyde bilgiye sahip olan kişi olarak açıklanmaktadır. Yalnızca bilgi sahibi olmak finansal okuryazar olma koşulunu sağlamak için yeterli değildir. Finansal bilginin, tutum ve davranışlara aktarılması ile okuryazarlıktan bahsedilebilmektedir (Kılıç, 2016: 8).

Finansal okuryazar kişilerin özellikleri şu şekilde belirtilmiştir (Opletalova, 2015: 1178).

- Kendi ekonomik imkânları hakkında yeterli bilgisi olmalı,
- Aile bütçesini takip edip yönetebilmeli,
- Harcama planını asgari 30 günlük yapabilmeli,
- Öngörülemeyen gelir kaybına hazırlıklı olmalı.

Bu dört özelliğe ek olarak finansal okuryazar bireylerin finansal ürün ve hizmetlerle ilgili becerilerinin de bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Bu özellikler ise:

- Nakde sahip olma ve düzenli tasarruf yapma,
- Emeklilik dönemi için planlama yapma,
- Finansal bir ürün seçerken çeşitli alternatifleri değerlendirme,
- Temel finansal ürün portföyleri ile ilgili bilgiye sahip olma,

- Bazı finansal ürünlerle ilgili riskleri değerlendirme olarak sıralanmaktadır.

Finansal okuryazarlık kavramıyla ilgili yapılan çoğu araştırmada yazarların ve kurumların birbirinden farklı terim ve tanımlar kullandıkları görülmektedir. İngiltere, Kanada, ABD ve Avusturalya’da konuşulan dilin İngilizce olmasına rağmen bu dört ülkede terimler farklı şekilde kullanılmıştır. İngiltere ve Kanada “finansal yeterlilik” (financial capability), ABD ve Avusturalya “finansal okuryazarlık (financial literacy) veya “finansal farkındalık” (financial awareness) terimleri kullanılmaktadır (Gökmen, 2012: 17-18).

Literatürde finansal okuryazarlık kavramının çeşitli anlamlar kazandığı görülmektedir. Finansal ürünlerle ilgili bilgilere (tahvil, hisse senedi, konut kredisi, vs.) veya finansal kavramlar hakkındaki bilgilere (kredi notu, enflasyon oranı, bileşik faiz, çeşitlendirme, vs.) atıfta bulunularak kullanılmaktadır. Ayrıca etkin finansal kararlar verebilmek için matematiksel beceriye sahip olmak ve finansal planlama yapabilmek anlamına da gelmektedir (Hastings vd., 2012: 5).

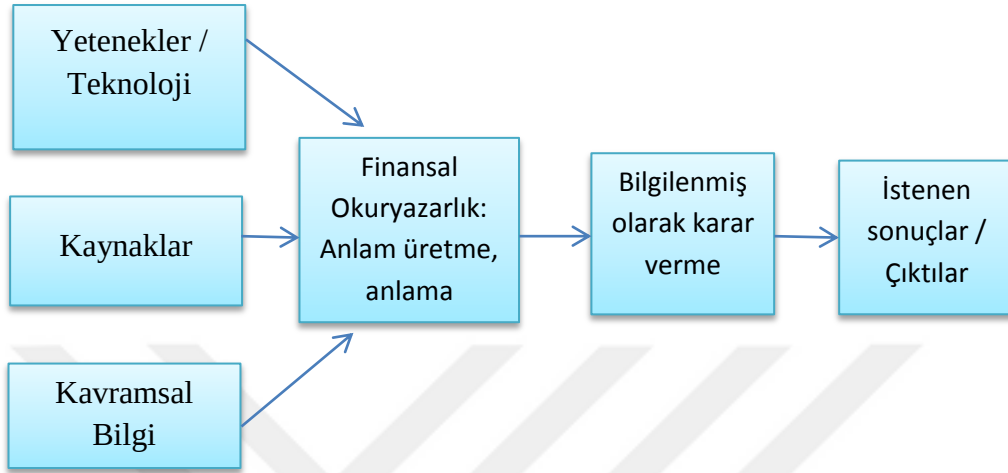
1.2. FİNANSAL OKURYAZARLIK TANIMI

Finansal okuryazarlık ile ilgili literatürde çok sayıda çalışma yapılmasına rağmen finansal okuryazarlığın ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Bazı tanımlar şu şekildedir;

Finansal okuryazarlık ile ilgili bilinen en eski tanımlardan biri Noctor vd. (1992)’ ye aittir. Bu tanımda finansal okuryazarlık, kişilerin paralarını kullanırken ve yönetirken bilinçli değerlendirmeler yapabilmeleri için etkili kararlar alabilme yeteneği şeklinde açıklamıştır (Noctor vd., 1992: 21).

Finansal araçların çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması dünyanın çoğu ülkesinde finansal okuryazarlığın önemini açığa çıkarmaktadır. Finansal okuryazarlık, temel seviyede finansal ürünlerle ilgili bilgi sahibi olmayı ve finansal kararlar alabilmeyi sağlayan bir yetenektir. Kişilerin sadece refah düzeylerini değil aynı zamanda finansal güvenliklerine de etki etmektedir (Hayta, 2011:247).

Bir diğerk tanıma göre finansal okuryazarlık, kişinin finansal kavramlar hakkında bilinçli kararlar vermesi için gerekli bilgileri elde etme, anlama ve değerlendirme yeteneğidir (Mason ve Wilson, 2000: 31).

Şekil 1. Anlam Oluşturma Süreci Olarak Finansal Okuryazarlık

Kaynak: Mason ve Wilson, 2000: 33

Şekil 1’de görüldüğü üzere finansal okuryazarlık, istenilen sonuçlara ulaşabilmek için bilinçli kararların alınmasını sağlayan bir anlam oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin teknolojiyi, yeteneklerini, finansal kaynakları ve finansal bilgiyi kullanmaları sağlıklı finansal kararlar verme sürecinde önemli etkenlerdir.

Ekonomi politikalarının sınırlarını ve potansiyelini anlamamızı sağlamanın yanı sıra yaşadığımız dünyayı da anlamayı kolaylaştıran finansal okuryazarlık, bireyi, aileleri, yatırımcıları daha akılcı ve katılımcı davranmaya yöneltmektedir (Gerek ve Kurt, 2011: 61).

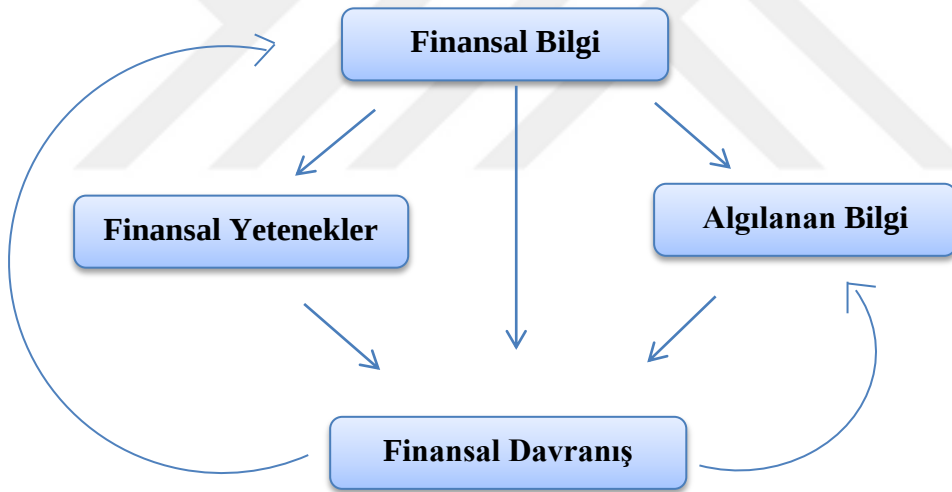
Finansal okuryazarlık, kişilerin hem yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri finansal sorunlara çözümler üretebilmelerine hem de finans piyasalarının etkin ve sağlıklı şekilde çalışmasına katkı sunmaktadır (Er vd., 2014:114).

Marcolin ve Abraham (2006), finansal okuryazarlığı, banka hesabını dengede tutabilme, bütçe hazırlayabilme, gelecek için tasarruf edebilme, borçlarını yönetebilmek ya da borçları önlemek için stratejiler öğrenme becerisine sahip bireyler olarak tanımlamışlardır.

Bodie (2006), finansal okuryazarlığı yatırım, tasarruf, birikim yapma, borç alıp verme, gelir ve giderleri dengeleme gibi konular hakkında bilgili olarak davranış geliştirebilme yeteneği olduğunu belirtmiştir.

Lusardi (2008), finansal okuryazarlığı iki bölüm olarak incelemiştir. İlk olarak temel finansal okuryazarlık kapsamında faiz oranları ve enflasyonun etkileri ile risk çeşitliliğini bilmek; ikinci olarak, gelişmiş finansal okuryazarlıkta yatırım ve tasarrufla ilgili kararlar alabilme, risk ile getiri ilişkisini anlayabilme, menkul kıymetler konusunda bilgili olma, hisse senetleri ve yatırım fonlarının işleyiş şeklini anlayabilme yeteneği olarak belirtmiştir (Lusardi, 2008: 4-7).

Hung vd. (2009), finansal okuryazarlığı kavramsal bir model ile açıklamışlardır. Bu modelde finansal okuryazarlığın finansal bilgi, finansal yetenekler, algılanan finansal bilgi ve finansal davranış olmak üzere dört faktörden oluştuğu belirtilmiştir. Bu model Şekil 2 'de gösterilmektedir.

Şekil 2. Finansal Okuryazarlığın Kavramsal Modeli

Kaynak: (www.rand.org E.T: 01.04.2021)

Modelde finansal bilgi, algılanan bilgiyi yansıttmasının yanı sıra bilgiye dayalı finansal yetenekleri de etkilemektedir. Finansal davranış ise finansal bilgi, finansal yetenekler ve algılanan bilginin bir bütünü ile oluşmaktadır. Bu modelde finansal okuryazarlık, uzun dönemde kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesi ve finansal refahın oluşabilmesi için temel ekonomik kavramlar ile finansal kavram bilgisi ve finansal becerileri kullanabilme yeteneği şeklinde tanımlamıştır.

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), bireylerin finansal okuryazarlık bilgisi parayı yönetme ve kullanmalarında etkin rol oynamaktadır. Diğer bir deyişle bireyin gelir birikim ve yatırımlarını doğru ve mantıklı şekilde değerlendirmesi ve gelirlerini doğru yönetebilme yetisine sahip olması şeklinde finansal okuryazarlığı tanımlamaktadır (www.fo-der.org E.T: 18.11.2020).

OECD'ye bağlı Finansal Eğitim Uluslararası Ağı (INFE) finansal okuryazarlığı, doğru finansal kararları alabilmeyi ve kişilerin refaha erişebilmeleri için gerekli olan farkındalığın oluşturulması, bilgi, beceri, davranış ve tutumların tümünün birleşmesi şeklinde açıklamaktadır (OECD, 2015:5).

Finansal okuryazarlık kavramıyla ilgili yapılan birçok tanımda 5 nitelik vurgulanmaktadır. Bunlar;

- Finansal kavram bilgisi
- Finansal kavramlar hakkında iletişim kurabilme becerisi
- Kişisel finans yönetimi yeteneği
- Doğru finansal kararlar alabilme yeteneği
- Gelecekteki finansal ihtiyaçlarla ilgili planlama yapabilme becerisi şeklinde sıralanabilir (Remund, 2010: 279).

1.3. FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sağlıklı ve etkin finansal kararlar verebilmek, toplumun refah artışını sağlayabilmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, yetenek, tutum ve davranışlardan oluşan finansal okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesiyle ilgili literatürde birçok çalışma yer almaktadır. Finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesi için standart bir araç bulunmamaktadır. Birçok araştırmacının finansal okuryazarlık düzeyini analiz ederken farklı finansal okuryazarlık bileşenlerini kullandıkları görülmektedir.

Kullanılan bazı finansal okuryazarlık bileşenleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Finansal Okuryazarlık Bileşenleri

Finansal Okuryazarlık Bileşenleri		Araştırmacı/Araştırma Yılı
· Bütçeleme	· Finansal çatışma	Microfinance Oppurtunities 2005
· Tasarruf	· Banka hizmetleri	
· Borç yönetimi		
· Emlak piyasa yönetimi	· Borçlanma yönetimi	Kershaw & Webber 2008
· Bütçeleme ve basit finansal kararlar	· Kaynakların yönetimi	
· Parasızlık idaresi		
· Günlük para ve değeri	· Bonolar ve hisse senetleri	Huston 2010
· Güç satın alabilme	· Yatırımlar	
· Kişisel finans takibi yapabilme	· Finansal risk ve riskten korunma	
· Borç ve yatırım yapabilme	· Çeşitli sigortalar	
· Tasarruf yönetimi		
· Basit finans	· Kredi ve nakit olarak borçlanma	Remund 2010
· Kişisel finansal bütçe	· Kişisel yatırımlar	
· Kişisel tasarruflar		
· Faiz ile ilgili hesaplama yapabilme		Lusardi & Mitchell 2008, 2011a, 2011b, 2013
· Enflasyonu anlayabilme		
· Riski anlama		
· Finansal Bilgi		Atkinson & Messy 2012
· Finansal Davranış		
· Finansal Tutum		

Kaynak: Kaderli vd., 2016: 9

1.4. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN UNSURLARI

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) finansal bilgi, tutum ve davranışı finansal okuryazarlığın unsurları olarak belirtmektedir (<https://foy.tbb.org.tr> E.T: 09.04.2021). Şekil 3'te görüldüğü üzere finansal bilgi; dört işlem yapabilme, enflasyon oranının satın alma gücü üzerindeki etkisini anlama, basit ve bileşik faiz hesapları yapabilme ve riskleri dağıtmanın faydalarını bilme olarak gösterilmektedir. Finansal tutum; kısa vadeli harcamalardansa uzun vadeli tasarruflar etmek, gelecekle ilgili harcama yönetimi yapmak ve paranın yalnızca harcamak için değil saklamak için de olduğunu düşünmek olarak belirtmiştir. Finansal davranış ise satın almadan önce düşünmek, zamanında borçları ödenmek, bütçe yapmak, uzun dönemli finansal hedefler belirleyerek onlara ulaşmak için

çaba göstermek, gelirin yeterli olmadığı durumlarda borç alabilmek olarak tanımlamaktadır.

Şekil 3. Finansal Okuryazarlığın Unsurları

Kaynak: (www.foy.tbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-nedir E.T: 09.04.2021)

Finansal okuryazarlığın ana unsurlarından finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış ile ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir.

1.4.1. Finansal Bilgi

Bilginin bir çeşidi olan finansal bilgi, mikroekonomik ve makroekonomik düzeyde olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Makroekonomik seviyedeki finansal bilgiler, cari açık, yıllık bütçe planları, faiz dışı fazla gibi bir ekonominin geneli ile ilgili finansal bilgilerden meydana gelmektedir. Mikroekonomik seviyede finansal bilgiler ise ekonomi içinde yer alan kâr amacı olan veya olmayan işletmelerin ve hane halklarının ekonomisini etkileyen veya gelecekte etkileme olasılığı olan olayların değerlendirilmesi sonrasında bilginin aktarılmasıyla oluşan gerçekler bütünüdür (Özdemir, 2011:9).

Finansal okuryazarlığın üç ana unsurundan biri olan finansal bilgi; kişilerin bütçeleme, sigorta işlemleri, tasarruflar ve yatırımlar, kredi işlemleri, basit ve bileşik faiz, enflasyon oranları, risk ve getiri ilişkisi, vade, varlıklar, borçlar gibi temel finans kavramlarını bilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (<https://foy.tbb.org.tr> E.T: 09.04.2021).

1.4.2. Finansal Tutum

Finansal tutum; birikim, tasarruf ve gelecek planlarını yakından ilgilendiren bir kavramdır. Kişilerin gelecek için birikim yapmaları, parayı kullanırken dikkatli olmaları, tüketimlerini yönetmeleri gibi konularla ilgili önceki deneyimlerini göz önünde bulundurarak düzenli bir tavır sergilemeleri gerekmektedir (<https://foy.tbb.org.tr> E.T: 09.04.2021). Kişiler gelecekle ilgili birikim yapma konusunda olumsuz tutuma sahipse birikim yapma konusunda yatkınlıkları daha az olabilmektedir. Kısa vadeli istekleri önemseyen kişilerin uzun süreli finansal planlar yapabilme olasılıklarının düşük olduğu gözlenmektedir (Alkaya ve Yağlı 2015:588).

1.4.3. Finansal Davranış

Bireyin finans konularında yapabileceği ya da deneyebileceği her şey finansal davranış olarak tanımlanabilmektedir (Tütüncü ve Küçükusta, 2008).

Finansal davranış, sonuç odaklı olarak paranın ne şekilde harcanacağına dair planlar yapmak, bütçe oluşturmak, gider ve harcamaları hesaplamak şeklinde belirtilmektedir. Bireyin sahip olduğu finansal bilginin yanı sıra psikolojik değişkenlerin (risk toleransları, harcama ve tasarruf eğilimi, motivasyon gibi) birleşimi olarak da ileri sürülmektedir. Kişilerin finansal konularla ilgili verdikleri tepki, finansal tutum olarak belirtilirken finansal davranış ise kişilerin finansal konularla ilgili gerçekleştirdikleri eylemler olarak belirtilmektedir (Alkaya ve Yağlı 2015:589).

1.5. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖZELLİKLERİ

Bireyler finansal okuryazarlık kavramıyla günlük hayatlarının farklı alanlarında çok sık karşılaşmaktadırlar. Bireyler, finansal okuryazarlık sayesinde yaşamlarında karşılaştıkları finansal sorunlara bir yandan çözümler geliştirebilirken diğer yandan finansal piyasaların sağlıklı ve etkin bir şekilde çalışmasına katkı sağlamaktadırlar (Temizel, 2010:1). Finansal okuryazarlık denilince bireyin finans alanında uzman olması akla gelmemelidir. Finansal okuryazar bireyin kendine ve ailesine gerekli olacak kadar bilgi ve alışkanlığa sahip olması yeterli olmaktadır. Bilgi sahibi olduğu konularda uygulamalar yaparak finansal davranışlardan bazılarını göstermesi gerekmektedir. Örnek olarak bütçe yapabilmeli, finansal hizmet almak için gerekli kişilerle görüşmelerde bulunabilmelidir. Bunun için gerekli olan bilgi, tutum ve davranışların bulunması gerekmektedir. Parasını iyi yönetebilmeli, kısa dönemli değil uzun dönemli planlamalar yapmalı, risklerin farkında olarak hareket etmelidir.

Bu özelliklerin yanı sıra finansal okuryazarların diğer bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar;

- Para yönetimi konularında, bankacılık, yatırım, kredi, sigorta ve vergi konularında bilgiye sahip kişilerdir
- Para ve varlıklarının yönetiminin temel kavramlarını anlayabilirler
- Bilgisini ve kavrama yeteneğini kullanarak plan yapar ve finansal kararlarını uygularlar

Finansal okuryazar kişilerin sahip olduğu bilgi, beceri, tutum ve davranışların yanı sıra şu özelliklere de sahip olmaları gerekmektedir.

- Parayı iyi yönetebilmeli
- Finansal sistemin işleyişini bilmeli
- Finansal planlar yapabilmeli
- İyi iletişim kurabilmelidirler (Gökmen, 2012: 23-24).

1.6. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ

Son yıllarda piyasalardaki yaşanan gelişmelerle toplum yapısındaki demografik, sosyal, ekonomik ve politik değişiklikler finansal okuryazarlığın önemini artırmıştır. Tüketiciler bankalar ve aracı kurumlardan online vb. yollarla yatırım araçlarına ve kredi çeşitlerine ulaşabilmektedirler. Yaşam süresinin artmasıyla bireyler emeklilik dönemleri için birikim yapmayı istemektedir. Bu gelişmeler tasarruf ve yatırım yapan, kredi kullanan ve bankacılık sistemine entegre olan kişiler için çok önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Sonuçta toplumdaki her bireyin finansal farkındalığının artırılması ve olumlu finansal davranış sergileyebilmeleri, finansal okuryazarlık programlarından faydalanmaları ile mümkündür (Hayta, 2011: 251).

Ekonomik krizler sonrasında finansal okuryazarlık düzeyinin önem ve gerekliliği artmaktadır. Finansal okuryazarlığın önem ve gerekliliğini gösteren faktörler ise aşağıda belirtilmiştir:

- Finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması
- Finansal ürünlerin yapısının karmaşıklığı
- Finansal kararlar verirken bireylerin sorumluluklarının artması
- Teknolojik gelişmeler
- Emeklilik sistemindeki değişiklikler
- Demografik özelliklerin değişmesi
- Tüketicilerin hatalı finansal davranışlarda bulunmaları
- Finansal dolandırıcılık
- Finansal dışlanma (Bedir, 2020: 13).

1.6.1. Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile Açısından Önemi

Bireylerin finansal okuryazar olmama durumları sadece kendilerine özgü bir sorun değil aynı zamanda ulusal bir finans sorununu da ortaya çıkarmaktadır. Birikim ve tasarruf alışkanlıklarının bireylere kazandırılmamış olması, iflas ve haciz gibi finans sektörünü kötü yönde etkileyecek durumların artması bu sorunlar içerisinde yer almaktadır. Bu sebeple finansal okuryazarlığın sosyo-ekonomik statü, demografik özellik gibi ayrımlar yapılmaksızın toplumun bütününe içeren ve geleceğini de planlayarak eğitim kurumlarında yaygınlaştırılması önem teşkil etmektedir (Ergün vd., 2014:850).

Çoğu birey uzun vadede finansal kaynaklarını yönetme konusunda sağlıklı kararlar alamayıp finansal planlar yapamamaktadır. 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz sonrasında hem ülkelerin genel ekonomik istikrarı hem de düşük gelir düzeyindekiler başta olmak üzere bütün birey ve ailelerin refahı açısından finansal okuryazarlık düzeyinin etkisi açıkça görülmektedir (Öncüler, 2018; 54).

Küreselleşme finans piyasalarındaki finansal ürünlerin çeşitlenmesinde etkili olmuştur. Finansal araçların çeşitliliği ise beraberinde riskleri ortaya çıkarmıştır. Bu durum finansal sistem içerisinde önemli bir yere sahip olan bireyler ve ailelerin sorumluluklarını daha da artmıştır. Finansal okuryazarlığa sahip birey ve ailelerin sağlıklı kararlar almaları finansal sistemin olumlu bir seyir izlemesi açısından önemlidir. Bireylerin doğru seçimler yapabilmeleri ise finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesiyle mümkün olabilmektedir (Hayta, 2011:250).

Kişilerin finansal konularda güvenlik talepleri finansal okuryazarlığın gelişim sürecine katkı sağlamaktadır. Bu sebeple kredi kartı kullanımı, konut kredileri, tüketici kredileri, sigorta, emeklilik planları, finansal verileri takip etme ve kayıt altına alma gibi finansal hizmetler hakkındaki mevcut bilgi yetersizliklerinin giderilmesi önem teşkil etmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması, bireylere finansal ürün ve hizmetlerin işleyişleri hakkında bilgi sağlamak ve de finansal karar verirken hangi hizmet ve ürünün daha fazla yarar sağladığını belirtmektedir (Temizel ve Bayram 2011: 74).

1.6.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi

Tüketicilerin finansal okuryazar olmaları yalnızca kendileri ve aileleri için değil aynı zamanda finansal sistem ve ekonomi açısından da son derece önemlidir. Finansal okuryazar olmayan tüketicilerin yanlış kararlar verebilme oranları daha yüksektir. Bu hatalı kararlar sonrasında zarar eden tüketiciler finansal sistemden uzaklaşabilmektedirler. Bu da, doğrudan veya dolaylı olarak finansal sistemde daralma, reel sektörde olumsuzluk, ekonomik büyüme de azalma ve işsizlik oranında artışa neden olabilmektedir. Bu durumun tam tersi düşünüldüğünde yani tüketiciler finansal okuryazar olduğunda ise finansal hizmetlere olan talepleri artacağından gerek finansal sektör gerekse ülke ekonomisinde olumlu etki meydana gelecektir (Gökmen 2012: 48).

Finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesi tüketicilerin finansal refahlarının artmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra finansal piyasaları, bütünlük, kalite, yeniliklere açık olmak, yüksek rekabet ve işlerlik bakımından teşvik etmektedir. Böylece ekonominin genelinde olumlu etki sağlamaktadır (TCMB, 2017: 3).

Günümüzde çok çeşitli finansal araçların olması, bunları karşılaştırma ve değerlendirme açısından birey ve ailelerin belirli düzeyde finansal okuryazarlığa ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlığa sahip bireyler, dolandırıcılık ve güvenlik gibi konularda kendilerini koruyabilmektedirler. Ayrıca kredi borçlarını geciktirmeyen ve kişisel iflas başvurularında bulunmayan bireyler olma ihtimalleri artmaktadır. Böylece finansal kurumların geciken alacakları ve kişisel iflasla ilgili kayıpları azalarak ekonomiye büyük bir yarar sağlayacaklardır (Hayta, 2011: 253).

Finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireyler finansal ürün ve hizmetlerin kendi yaşamlarına sağlayacakları katkıyı bilmediklerinden dolayı finansal piyasalarda işlem yapmayacaklardır. Bu durum hem toplumu hem de finansal piyasaların gelişmesini olumsuz etkileyecektir (Er ve Çetintaş, 2018: 62).

1.7. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ

Finansal okuryazarlığın, kişilerin refahlarını sağlamaları, finans piyasalarında işlerini yönetebilmeleri ve finansal istikrar açısından oldukça önemli etkileri bulunmaktadır (Taylor ve Wagland, 2013: 70). Finansal araçların çok çeşitli olması bireylerin finansal kararlar alırken zorluk yaşamasına neden olmaktadır. Etkin finansal kararların alınabilmesi, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması ya da geliştirilmesi ile mümkün olabilmektedir (Timur, 2018: 529).

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirebilmeleri için sahip olmaları gereken bazı özellikler vardır. Bunlar;

- Kişisel finans açısından matematiksel ve teknolojik becerileri geliştirme
- Paranın çeşitli formlarını kullanabilme ve mantığını anlama
- Finansal bilgilere erişebilme, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme
- Tüketici haklarını ve sorumluluklarını bilme
- Finansal ihtiyaçlara uygun çözüm üretmek için risk ve getirileri

hesaplayabilme (Mason and Wilson,2000:6).

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi finansal eğitimin yaygınlaştırılması ile mümkündür. Finansal eğitim bireylerin, ailelerin, tüketicilerin finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olmalarını, doğru kararlar verebilmelerini böylece finans piyasalarına katılmalarını sağlayacaktır. Finansal eğitim sayesinde finans piyasaları aktif şekilde işleyerek ülke ekonomisi açısından olumlu katkı sağlayacaktır.

1.8. FİNANSAL EĞİTİM KAVRAMI VE TANIMI

Birey ve ailelerin tasarruf ve yatırım kararları alırken bilgiye dayalı olarak karar vermeleri ve bu kararlar doğrultusunda oluşabilecek zararlardan kendilerini koruyabilmeleri açısından finansal eğitim önem teşkil etmektedir.

Dinamik bir şekilde işleyen finansal eğitim kavramı; bireysel yatırımcıların tasarruf yapma isteklerinin yükseltilmesi, yatırım yönetimi, finansal dolandırıcılıklara karşı bilinçlendirmeyi ve etkin kredi kullanımını sağlamayı amaçlamaktadır (Hayta, 2011: 260).

Finansal eğitim, finansal okuryazarlığın gelişimini ve finansal değişimleri açıklamayı sağlayan bir girdi olarak kabul edilmektedir (Huston, S.J., 2010: 296). Şekil 4’te görüldüğü gibi finansal eğitim, finansal ürünlerin seçiminde verimli ve doğru kararlar vermeyi sağlayan yetenek, bilgi ve becerilerin kullanılmasıyla ekonomik kaynakları etkin bir şekilde yönetmeyi amaçlamaktadır.

Şekil 4. Finansal Eğitim Diyagramı

Kaynak: Kanmaz, 2018: 19

Finansal eğitim, finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olmayı, finansal ürünlerle ilgili seçim yapabilmeyi, finansal verilerin analizi ve kullanılması konularında tercih yapabilmeyi kapsamaktadır. Finansal eğitimin temelde tüketiciyi koruma rolü olmasa da tüketicilerin finans konularında haberdar olmasını sağlamaktadır (Dağdelen, 2017: 63).

Finansal eğitim, mikro ve makro ölçek olarak ele alınması durumunda; insanların tüketim, yatırım ve tasarrufları ile ilgili tutumlarında değişikliği mikro ölçekli olarak finansal risklere ilişkin bilincin arttırılmasını finansal hizmetlere erişimin kolaylaştırılmasını içerirken makro ölçekli olarak ise bu değişimlerin ülke ekonomisine ve toplumsal refaha yansımaları içermektedir (TCMB, 2015: 2).

Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim birbiriyle ilişkili kavramlardır. Finansal okuryazarlık, finansal eğitim sürecinin sonunda ortaya çıkmaktadır. Finansal eğitimle bireylerin temel finans bilgisi, finansal piyasalar ve ürünler hakkında bilgi sahibi olmasının yanı sıra finansal karar alma sürecinde bu bilgilerin kullanılması sağlanmaktadır. Böylece bireyler finansal eğitim sonrasında analiz edebilme, değerlendirme ve karar verebilme yeteneklerine sahip olmaktadır (Bağlıoğlu, 2019: 9). Finansal piyasalardaki gelişmeler, finansal sistemde yer alan finansal ürün ve araçların çeşitliliğinin artmasında etkili olmuştur. Ekonomik, politik ve demografik değişiklikler finansal eğitimin önemli ve gerekli olduğunu da ortaya koymuştur (OECD, 2005: 10).

Finansal eğitim seviyesinin artması finansal okuryazarlık düzeyini arttırarak bireylerin daha fazla finansal bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olmalarını sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyinin artması doğru finansal kararların alınmasını sağlayarak bireylerin refah seviyelerinin yükselmesini sağlayacaktır. Bu durum neticesinde bireylerin refah düzeyinin artışı sağlanmış olup hem ülke ekonomisi hem de ülke refahı için olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalar, finansal eğitim alan bireylerin aşağıda belirtilen davranışları gösterme eğilimlerinin, eğitimsiz bireylere göre daha fazla olduğu saptanmıştır (Temizel ve Özgüler, 2015: 4).

- Akıllıca borçlandıkları,
- Borçlarını iyi yönettikleri,
- Daha çok tasarruf ettikleri,
- Gelirlerinin daha fazla olduğu,
- Finans piyasalarında aktif oldukları,
- Emeklilik için daha çok birikim yaptıkları,
- Finans konularında kendilerine güvendikleri,
- Finansal hedefler belirlerken gerçekçi oldukları,
- Tüketici haklarını bildikleri, finansal planlama ve bütçeleme yaptıkları,
- Finansal ürünlere karar verirken daha doğru seçimlerde bulundukları.

1.9. DÜNYA’DA FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ

Bu bölümde dünyada finansal okuryazarlıkla ilgili bilincin oluşturulması, gelişmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla faaliyet yürüten OECD, Dünya Bankası, diğer kurum ve kuruluşlar hakkında bilgilere yer verilmektedir.

1.9.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD) dünya genelindeki insanların ekonomik ve sosyal refahını arttıracak politikaları teşvik etmek amacıyla kurulan uluslararası bir örgüttür (www.oecd.org E.T: 20.11.2020). 30 Eylül 1961 yılında Paris’te 20 üye ülke ile kurulan örgütün günümüzde 37 üye ülkesi bulunmaktadır. Tablo 2’de OECD’ye üye ülkeler gösterilmektedir.

Tablo 2. OECD’ye Üye Ülkeler

Avusturalya	Avusturya	Belçika	Kanada	Şili
Çek Cumhuriyeti	Danimarka	Estonya	Finlandiya	Fransa
Almanya	Yunanistan	Macaristan	İzlanda	İrlanda
İsrail	İtalya	Japonya	Kore	Lüksemburg
Meksika	Hollanda	Norveç	ABD	Polonya
Yeni Zelanda	Portekiz	Slovakya	Slovenya	İspanya
İsveç	İsviçre	Türkiye	İngiltere	Letonya
Litvanya	Kolombiya			

Kaynak: (www.oecd.org E.T: 20.11.2020)

OECD, düşük finansal eğitim düzeyinin olumsuz etkiler oluşturacağına dair üye ülkelerinin endişeleri doğrultusunda finansal eğitim konusunda çalışmalarına 2003 yılında başlamıştır (TCMB, 2015: 3). Finansal eğitim ve finansal okuryazarlık ile ilgili farkındalığı artırmak ve uluslararası işbirliğini geliştirmek amacıyla OECD, 2008 yılında “International Gateway for Financial Education (IGFE)” (Finansal Eğitim için Uluslararası Ana Geçit) adlı siteyi açmıştır. Böylece finansal eğitimle ilgili projelerini daha da genişleterek bu site üzerinden bilgi paylaşımlarında bulunmaktadır.

1.9.2. Dünya Bankası (WB)

1944 yılında kurulan ve finansal okuryazarlık alanında önemli katkısı bulunan Dünya Bankası’nın günümüzde 189 üye ülkesi bulunmaktadır. Dünya Bankası’nın finansal eğitim alanında önemli çalışmalarının merkezini Aile Ağı (World Bank Family Network - WBFN) çalışması oluşturmaktadır. Bu çalışma ile dünya genelinde finansal okuryazarlık eğitimi, aile bütçe yönetimi, yatırım ve tasarruf gibi alanlarda eğitimler düzenlenmektedir. Bunlara ek olarak finansal okuryazarlık eğitimine çevrimiçi katılma olanağı da sağlanmaktadır (www.wbfn.org E.T: 25.11. 2020).

Dünya Bankası, hazırladığı “Finansal Erişim 2010” (Financial Access 2010) başlıklı rapor ile dünyada finansal erişim ile ilgili istatistiksel bilgiler

sunmanın yanı sıra mobil bankacılık, mikrofinans, şubesiz bankacılık gibi konularda da çalışmalar ve bilgilendirmeler yapmaktadır (TCMB, 2011: 90).

1.9.3. Uluslararası Diğer Kuruluşlar

OECD ve Dünya Bankasının yanı sıra finansal okuryazarlık alanında dünyada birçok uluslararası örgüt ve sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Avrupa Komisyonu
- Finansal Eğitim İçin Ulusal Girişim (NEFE)
- Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu (IFIE)
- Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO)
- Jump\$tart Coalition (Temizel ve Özgüler, 2015: 6-11).
- Yatırımcı Koruma Vakfı (IPT)
- Yatırım Şirketleri Enstitüsü (ICI)
- Ulusal Ekonomik Eğitim Konseyi (NCEE)
- Yatırımcı Eğitimi İçin Uluslararası Forum (IFIE)
- Çalışanların Eğitimi İçin Bireysel Finansman Kurumu (PFEEF) (Hayta,2011: 281,282).

Belirtilen kuruluşların dışında finansal okuryazarlık alanında faaliyet gösteren birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır ve sayıları da her geçen gün artmaktadır.

1.10. TÜRKİYE’DE FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ

Bu bölümde Türkiye’de finansal okuryazarlık alanında faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği ile diğer kurum ve kuruluşlara yer verilmektedir.

1.10.1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Merkez bankaları için finansal eğitim kavramı ile finansal istikrar yakın ilişkilidir. Ayrıca merkez bankalarının sahip oldukları kurumsal bilgi birikimi,

güvenirlilik ve tecrübe ile finansal eğitime katkılarından dolayı eğitim faaliyetlerinde önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir (TCMB, 2011: 95).

Merkez Bankasının finansal eğitim alanındaki ilk çalışması, 2011 yılında Sermaye Piyasası Kurulu ile birlikte gerçekleştirdikleri “Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar, Stratejiler” adlı uluslararası konferanstır. Bu konferansta dünyada finansal eğitim ve finansal eğitim alanında farkındalık konuları tartışılmıştır (TCMB, 2011: 9). 05.06.2014 tarihinde Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları (2014-2017) yayımlanmıştır. Finansal Eğitim Eylem Planı ile finansal eğitimin yaygınlaştırılması, finansal hizmetlere erişimin yanı sıra finansal ürün ve hizmetlerle ilgili bilincin artırılması amaçlanmıştır (TCMB, 2014: 2). TCMB, 2018 yılında “ Herkes İçin Ekonomi ” adlı internet sitesi ile toplumun her kesiminden bireylere ulaşarak finansal okuryazarlığı artırma, finansal eğitime katkı sağlama ve farkındalık oluşturmaya amaçlamıştır (herkesicin.tcmb.gov.tr E.T: 26.11.2020).

1.10.2. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) bireylerin finansal risk ve fırsatları değerlendirebilmeleri, bilinçli yatırım kararları alabilmeleri, finansal piyasaların istikrarı ve gelişimi açısından finansal okuryazarlığın artırılmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Bu sebeple SPK, fon arzının sağlanması, bireylerin birikimlerini sermaye piyasalarına yönlendirmesi, sermaye piyasası kültürünün oluşturulması, sermaye piyasalarına güven ve farkındalığın artırılmasına yönelik faaliyetler yürütmektedir (SPK, 2013: 102).

5 Mart 2012 tarihinde SPK, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), Türkiye Sermaye Piyasası Birliği, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş., Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş., İstanbul Altın Borsası, Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş'nin (Eğitim Merkezi) taraf olduğu “Sermaye Piyasası Kuruluşları Yatırımcı Seferberliği İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Bu protokolün imzalanması ile finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi, sermaye piyasasında farkındalığın artırılmasını kapsayacak şekilde

eğitim ve tanıtım faaliyetlerinde bulunarak yurt içi ve yurt dışında sermaye piyasasının tanıtımının yapılması sağlanarak İstanbul'un uluslararası finans merkezi olmasını hedeflemektedir.

Bu protokol ile hedeflenen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir:

- Finansal eğitimin tanıtımı ve kapsamı ile ilgili her türlü çalışmaya kolay bir şekilde ulaşılmasını sağlamak amacıyla kurum ve kuruluşların kendi alanlarıyla ilgili ortak bir şablon oluşturarak dokümanların hazırlanması
- Yatırımcılara yönelik olarak reklam ve eğitim çalışmalarının SPK'nın eş güdümünde yapılması
- Eğitim/seminerlere ilave olarak dernek, kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılması
- Üyelerin finansal eğitim ile ilgili çalışmaları takip etmeleri, ulusal ve uluslararası düzenlemeler hakkında bilgi sağlanabilmesi için yazılı ve görsel belgeler temin edilerek eğitimler düzenlenmesi
- Yatırımcıların temel bilgilere kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için SPK tarafından hazırlanan www.yatirimyapiyorum.gov.tr web sitesinin ortak iletişim platformu olarak kullanılması hedeflenmiştir. Bu web sayfası ile sermaye piyasaları hakkında bilgilendirmeler yaparak potansiyel yatırımcılara ulaşmak böylece finansal farkındalığın oluşturulması amaçlanmıştır.

Bu web sitesi aracılığıyla SPK belgeler ve kitapçıklar yayınlayarak tasarruf sahiplerini bilinçlendirmektedir. Bu belgelerde sermaye piyasası araçları, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, bireysel emeklilik sistemi vb. konular hakkında yararlı bilgiler bulunmaktadır (Dağdelen, 2015: 104).

Finansal eğitimin ve finansal farkındalığın arttırılması amacıyla SPK ile Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü arasında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Okul çağındaki çocuklar, gençler ve öğretmenler bu projedeki hedef kitleyi oluşturmaktadır. Bu projenin içeriği şu şekildedir:

- Finansal konularda temel bilgilerin geliştirilmesi ve uygulanması için birçok görsel, işitsel ve benzeri eğitim araçlar kullanılarak öğrenci ve öğretmenlerin ilgilerini çekecek yarışma, oyun ve uygulamaların geliştirilmesi,

- Geliştirilen dijital eğitim içeriklerinin, FATİH projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) yayınlanması, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bütün okullarda öğretmen ve öğrencilerin ücretsiz olarak yararlanabilmesi amaçlanmıştır (www.spk.gov.tr E.T: 27.11.2020).

1.10.3. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

Finansal okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), 2012 yılında Türkiye’de finansal okuryazarlık alanıyla ilgili kurulan ilk sivil toplum örgütüdür. FODER, kişilerin ülke genelinde finansal okuryazar olabilmeleri, finansal erişim farkındalıklarının oluşturulup arttırılması için devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmaktadır. Böylece bilinçlendirme, eğitim, araştırmalar yaparak politikaların üretilebilmesi ve finansal okuryazar bir Türkiye için ekosistem oluşturulması amaçlanmaktadır. FODER’in hedefleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bankacılık dışı nüfusta %10’luk bir artış katkısı sağlamak,
- Eğitim müfredatına finansal okuryazarlığın dâhil edilmesini sağlamak,
- Bankacılık sisteminin yaygınlaştırılması ve tasarruf oranlarının arttırılmasının sağlanması,
- Kadınlar ve çocuklar öncelikli olmak üzere finansal yatırım ve tasarruf konularında toplumun bilinçlendirilmesine yardımcı olmak (www.fo-der.org E.T: 27.11.2020).

1.10.4. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Finansal okuryazarlık ve eğitim alanında faaliyetleri bulunan diğer kurum ve kuruluşların bazıları ise şu şekildedir;

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı,
- Borsa İstanbul (BİST)
- Türkiye Ekonomi Bankası (TEB)
- Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) (Bedir, 2020: 38-41).

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde finansal okuryazarlık alanında yapılan ulusal ve uluslararası literatür incelenmektedir.

2.1.FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ULUSAL ÇALIŞMALAR

Kılınç ve Antepli (2020), çalışmalarında Konya ili Beyşehir ilçesinde kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. Araştırmalarında anket yöntemi ile 203 kamu çalışanına anket uygulamışlar ve t-testi, ki-kare, ANOVA testlerini uygulayarak analizlerini yapmışlardır. Yapılan analizler sonrasında memurların diğer kamu çalışanlarına göre finansal durumu yönetme konusunda kendilerini daha başarılı bulduklarını ve parayı harcama yönetimini genellikle ailelerinden kazandıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin diğer kamu çalışanlarına kıyasla düzenli para biriktirmeye daha yatkın oldukları, işçilerin ise diğer kamu çalışanlarına göre aylık altın biriktirmeyi daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Hayırsever ve Oğur (2019), Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bankacılık ve Finans bölümünde öğrenim gören 180 öğrencinin finansal okuryazarlık seviyelerini incelemişlerdir. Araştırmada faktör analizi, t-testi ve ANOVA testi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda genel olarak finansal okuryazarlık düzeyinin %55 seviyesinde olduğu görülmüştür.

Kaya ve Güneş (2019), araştırmalarında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF Bankacılık ve Finans bölümünde öğrenim gören 433 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Çalışmalarında t-testi ve ANOVA analizlerini kullanmışlardır. Yapılan analizler sonrasında öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeylerinin, %6,5 yüksek seviyeye , %47,3 orta seviyeye ve %9 oranında ise çok düşük seviyeye sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin Bankacılık ve Finans bölümünde olmalarına rağmen genel finansal okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Contuk (2018), çalışmasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmıştır. Kolayda örnekleme ile seçilen 327 üniversite öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Yöntem olarak ki-kare analizi ile araştırma incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin temel seviyede finans bilgisine sahip oldukları fakat ileri seviyede finans konusu hakkında daha az bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Dilek vd. (2018), Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. Kolayda örnekleme yöntemini kullanarak incelenen araştırmanın örneklemini 428 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada t-testi ve ANOVA analizleri uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin sorulara verdikleri cevapların orta ve yüksek değerde oldukları görülmüştür. Böylece öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı hususunda yeterli düzeyde oldukları ve kendilerine güvendikleri sonucuna varılmıştır.

Kocabıyık ve Teker (2018), çalışmalarında Süleyman Demirel Üniversitesi öğrenim gören 617 öğrencinin Mann Whitney U testi ve Crosstabs testi yöntemleri kullanılarak finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeylerinin beklentilerden düşük olduğu tespit edilmiştir.

Timur (2018), Mersin Üniversitesi, İİBF öğrenim gören 100 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık seviyelerini araştırmıştır. Yöntem olarak Pearson ki-kare analizini kullanmıştır. Analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal kavramlar hakkında bilgi seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Başarır ve Sarıhan (2017), Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, İİBF ve Uygulamalı Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. Tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 407 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmalarında t-testi ve ANOVA yöntemlerini kullanmışlardır. İncelemeler sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin %58 olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık bakımından başarılarının en yüksek olduğu alanın bireysel bankacılık, başarısız oldukları alanın ise finansal matematik alanı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çinko vd. (2017), Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören 1049 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Çalışmalarında varyans analizi, t-testi ve ANOVA analizlerini kullanmışlardır. Bulgular sonucunda gelir düzeyi arttıkça finansal bilgi düzeyinin arttığı fakat genel finansal okuryazarlık seviyesinin yeterli seviyede olmadığı belirlenmiştir.

Demirkol ve Erduru (2017), araştırmalarında Harran Üniversitesi, İİBF 4. sınıfta öğrenim gören 447 öğrencinin muhasebe finans dersleri hakkındaki genel düşüncelerini ve finansal okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmada frekans analizi, t-testi ve ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Bulgular incelendiğinde muhasebe finans öğrencilerin genel bilgi seviyelerinin %44,63 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Barış (2016), çalışmasında Gaziosmanpaşa Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi ve bütçeleme davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Tabakalı rastgele örnekleme ile 359 öğrenciye anket uygulanmıştır. Yöntem olarak ki-kare ve t-testi kullanılarak analizler yapılmıştır. Analizler sonrasında temel düzey ve ileri düzey finansal okuryazarlığın araştırıldığı çalışmada %69,9 oranında öğrencilerin orta ve yüksek seviyede temel düzey finansal okuryazar olduğu, %3,8 oranında öğrencinin ise ileri düzey finansal okuryazar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal okuryazarlık ve demografik özellikler arasındaki ilişkide sadece cinsiyet anlamlı bir değişken olarak tespit edilmiştir.

Biçer ve Altan (2016), Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 1380 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini, tutum ve davranışlarını incelemişlerdir. Araştırmada frekans, faktör, güvenilirlik, t-testi ve korelasyon analizi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda finansal eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık algıları, finansal eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Coşkun (2016), Manisa Celal Bayar ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini her bölümden tesadüfi yöntemle seçilen 336 öğrenci oluşturmaktadır. Frekans analizi ve ki-kare yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin (%49,6) düşük olduğu görülmüştür.

Elmas ve Yılmaz (2016), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İİBF, İşletme bölümünde 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden tabakalı örnekleme yoluyla 80 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini incelemişlerdir. Çalışmalarında frekans analizi, t-testi yöntem olarak uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı düzeyinin düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Şamiloğlu vd. (2016), araştırmalarında Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören 100 işletme bölümü ve 100 diğer bölümlerden olmak üzere toplam 200 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmişlerdir. Araştırmada ki-kare testi kullanılarak analiz yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı düzeyinin diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Tuna ve Ulu (2016), Sakarya Üniversitesi, İşletme bölümü lisans öğrencileri arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 326 İşletme bölümü öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Araştırmada frekans analizi, t testi ve varyans analizi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda cinsiyet, yaş ve eğitim gördükleri sınıf faktörleri, finansal bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Alkaya ve Yağlı (2015), ele aldıkları çalışmada, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Ayrıca finansal bilgi, tutum ve davranışları araştırmayı amaçlayan çalışmanın örneklemini 185 öğrenci oluşturmaktadır. Frekans dağılımları ve ki-kare testi yöntem olarak kullanılmıştır. Analizler sonucunda temel seviyede finans bilgisine sahip olan öğrenciler %38,4 olarak belirlenmiştir. Finansal tutum ve finansal davranış arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Çam ve Barut (2015), araştırmalarında Gümüşhane Üniversitesinde öğrenim gören 391 ön lisans öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve finansal davranışlarını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi kullanarak inceleme yapmışlardır. Çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazar olmadıkları ayrıca öğrencilerin temel finansal kavramlar hakkında bilgi düzeylerinin çok düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Kılıç vd. (2015), çalışmalarında Gaziantep Üniversitesi, 12 farklı fakülte öğrencilerinden toplam 480 öğrencinin finansal okuryazarlık seviyelerini kota örnekleme ile t-testi ve ANOVA yöntemleri kullanılarak incelemişlerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı oranlarının (%48) düşük bir başarı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık başarılarının en yüksek oldukları alan bireysel bankacılık alanı, başarılarının en düşük olduğu alan ise yatırım alanı olarak belirlenmiştir.

Özdemir vd. (2015), Eskişehir Üniversitesi, İİBF öğrenim gören 221 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini ki-kare testi, ANOVA yöntemlerini kullanarak araştırmışlardır. Araştırmalarında tabakalı örnekleme yöntemini kullanmışlardır. Yapılan araştırmada üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin %55,5 oranında yüksek, %26,2 oranında orta ve %6,8 oranında ise düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Şantaş ve Demirgil (2015), bir devlet üniversitesinin İİBF öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Çalışmanın örneklemini 704 öğrenci oluşturmaktadır. Yöntem olarak ki-kare testi ve ANOVA yöntemlerini kullanmışlardır. Bulgular sonucunda üniversite öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeyleri alt grup puan ortalamalarının orta ve yükseğe yakın seviyede olduğu görülmüştür.

Selçuk ve Yılmaz (2014), araştırmalarında 853 üniversite öğrencisine anket yöntemi uygulayarak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Yapılan analizler sonrasında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin %45 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Bayram (2014), araştırmasında İİBF ve Porsuk Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ki-kare testi uygulayarak incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 600 öğrenci oluşturmaktadır. Bulgular incelendiğinde finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ve öğrencilerin finansal durumlarını yönetme konusunda kendilerini olduklarından daha başarılı olarak değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır.

Er vd. (2014), Eskişehir, Bursa ve İstanbul'da bulunan 5 devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini,

kümeleme analizini kullanarak ki-kare yöntemi ile araştırmışlardır. Örneklem 824 öğrenciyi kapsamaktadır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin %31,7'si yüksek, %30,1'i orta, %16'sı düşük seviyede finansal okuryazar olduğu ortaya konulmuştur.

Ergün vd. (2014), çalışmalarında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. 275 öğrencinin bulunduğu bir örneklem üzerinde incelemelerini yapmışlardır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin temel düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sarıgül (2014), çalışmasında Konya'da bulunan 3 farklı üniversiteden (Mevlana Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) 1127 öğrenciye anket çalışması uygulayarak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmasında t-testi, ANOVA ve Lojistik regresyon yöntemlerini kullanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin %63 oranında genel bilgi sorularına doğru cevap verdiği %75 oranında tasarruf, %61 oranında bankacılık, %69 oranında risk ve sigorta ve %56 oranında ise yatırım sorularına doğru cevap verdiği belirlenmiştir.

Temizel ve Bayram (2011), Anadolu Üniversitesi, İİBF öğrencilerinin finansal bilgi ve finansal okuryazarlık düzeylerini incelemiştir. Basit rassal örnekleme kullanılarak yapılan araştırmanın örneklemi 433 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada yöntem olarak frekans dağılımları ve ki-kare analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin finansal bilgi kaynaklarının aileleri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin finansal bilgi seviyelerini olduğundan daha fazla gördükleri sonucuna varılmıştır.

2.2.FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ULUSLARARASI ÇALIŞMALAR

Lantara ve Kartini (2015), araştırmalarında lisans ve lisansüstü üniversite öğrencisi 348 kişinin finansal okuryazarlık düzeyini analiz etmişlerdir. Yöntem olarak ANOVA, t-testi, probit ve tobit regresyon testlerini kullanmışlardır. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin %45,39 oranında soruları doğru cevapladığı tespit

edilmiştir. Ayrıca işletme ve ekonomi bölümündeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri diğer bölümlerdeki öğrencilerle kıyaslandığında daha yüksek oranda başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Huzdik vd. (2014), çalışmalarında t-testi ve ANOVA yöntemini kullanarak 1743 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini, algılanan finansal okuryazarlık düzeyini ve riskten kaçınma davranışlarını araştırmışlardır. Yapılan araştırmalar sonrasında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini %59 oranında gerçeğe uygun olarak, %11 oranında öğrencinin daha düşük ve %30 oranında öğrencinin ise finansal okuryazarlık düzeylerini daha yüksek olarak belirttikleri tespit edilmiştir.

Luksander vd. (2014), 1743 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Araştırmalarında regresyon modelleri ve varyans analizi yöntemlerini kullanmışlardır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık endeksi (FKI), 0,55 olduğu bulgusuna varılmıştır.

Shambare ve Rugimbana (2012), araştırmalarında 214 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini anket yöntemi kullanarak analiz etmişlerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Mandell (2008), araştırmasında 1030 üniversite ve 5150 lise öğrencisinin 2002-2008 yılları arasında finansal okuryazarlık düzeyini araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin %43,3'ünün düşük olduğunu ve üniversite öğrencilerinin ise %62,2'sinin orta seviyede oldukları tespit edilmiştir.

Murphy (2005), çalışmasında 277 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmıştır. Çalışmasında ANOVA ve lojistik regresyon yöntemlerini kullanmıştır. Analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin her 10 sorudan yalnızca üçüne doğru yanıt verebildikleri tespit edilmiştir.

Beal ve Delpachitra (2003), 789 üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini lojistik regresyon yöntemi ile analiz etmişlerdir. Yapılan analizler sonrasında üniversite öğrencilerinin finansal konularda bilgili olmadıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra işletme bölümü öğrencilerinin finansal

okuryazarlık seviyelerinin diğ er bölüm öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Chen ve Volpe (2002), araştırmalarında lojistik regresyon ve ANOVA analizlerini kullanarak  niversite  ğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesini araştırmışlardır. Araştırmalar sonucunda erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Chen ve Volpe (1998), araştırmalarında üniversitede öğrenim gören 924 kişinin finansal okuryazarlık düzeyini ANOVA ve lojistik regresyon yöntemleri kullanarak incelemişlerdir. Analizler sonrasında  niversite  ğrencilerinin sorulara %53 oranında doğru cevapladıkları görülmüştür. Öğrencilerin düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Danes ve Hira (1987), regresyon analizi yöntemi kullanılarak 323 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak araştırmanın amacı, önemi, evren ve örnekleme değinilecektir. Ardından analiz sonuçları ve bulgular verilmektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma ile Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık Bölümü ile İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Bu sayede hem alandaki çalışmalara katkı sağlanması hem de finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması hedeflenmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Finansal okuryazarlık bireylerin refah seviyesini artırmakta ve finansal güvenliklerine olumlu etki etmektedir. Toplumun geleceğini temsil eden üniversite öğrencilerinin çalışma hayatlarına atıldıklarında kendi gelirlerini etkin ve daha verimli bir şekilde yönetebilmeleri son derece önemlidir. Böylece hem birey ve aile hem de ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlanacaktır.

Daha önce Rize ili Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde finansal okuryazarlık konusunda finans ve bankacılık bölümü ile ilahiyat fakültesi öğrencilerine yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmayı gerçekleştirme konusundaki motivasyonlardan biridir.

Üniversite öğrencilerinin hayatlarını kaliteli bir şekilde sürdürüp yaşam standartlarını daha yüksek bir seviyeye ulaştırabilmeleri için finansal sisteme aktif bir şekilde dahil olmaları gerekir. Bu durumun sağlanabilmesi ise finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasıyla mümkün olabilmektedir.

Bu kapsamda finans ve bankacılık bölümüne nazaran çok daha az sayıda ekonomi dersi alan ilahiyat fakültesi öğrencileri ile çok sayıda ekonomi dersi alan finans ve bankacılık bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin

benzerlik ve farklılıklarının tespit edilip değerlendirilmesi bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Bu çalışmanın evrenini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık Bölümü ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Her iki bölümde 2021 yılında 2141 öğrenci aktif eğitimini sürdürmektedir. Bu evreni temsil edecek örnek hacmi ve uygulanacak anket sayısı, %5 önem düzeyinde %5 hata payı ile

$$n = \frac{NP(1-P)Z^2}{(N-1)d^2 + P(1-P)Z^2}$$
 formülünden yararlanarak (Akbulut ve Yıldız, 2006: 8)

$$n = \frac{2141(0.5)(0.5)(1.96)^2}{(2258-1)(0.05)^2 + (0.5)(0.5)(1.96)^2} = 326 \text{ olarak tespit edilmiştir.}$$

3.4. VERİLERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmadaki veriler, online anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Basit rassal örnekleme yoluyla uygulanan online anketlerden hatalı olan anketler çıkarıldıktan sonra kalan 425 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada veriler Ekim 2021'de online anket yöntemi ile öğrencilere uygulanmıştır. Hazırlanan veri toplama aracı dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde finansal tutumu ölçmek için AGFLF (2007) tarafından yapılan çalışmalardan faydalanılarak oluşturulan “Finansal Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. İkinci bölümde finansal davranışın ölçümünde Atkinson, Messy (2012), Keown (2011), Hilgert vd., (2003), Cude, vd., (2006), AGFLF (2007) çalışmalardan faydalanılarak oluşturulan “Finansal Davranış Ölçeği” uygulanmıştır. Üçüncü bölümde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için Gathergood (2012), Keown (2011), Delaune vd. (2010), Sabri ve MacDonald (2010), Rooij vd. (2011) çalışmalarda kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır. Son olarak

dördüncü bölümde ise öğrencilerin sosyo-ekonomik, demografik ve tanımlayıcı özelliklerini ölçen sorular yer almaktadır.

Toplam 52 sorudan oluşan ölçek soruların dağılımı şu şekildedir:

1-9 arası 5'li likert ölçek kullanılarak hazırlanan finansal tutumları belirlemeye yönelik 1:kesinlikle katılmıyorum, 5:kesinlikle katılıyorum şeklinde, 10-25 arası 5'li likert ölçek kullanılarak hazırlanan finansal davranışları belirlemeye yönelik 1:hiçbir zaman, 2:çok nadiren, 3:ara sıra, 4:genellikle, 5:her zaman şeklinde 26-39 arası finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik finansal bilgi soruları ve 40-52 arası sosyo-ekonomik, demografik, tanımlayıcı değişkenlerin belirlenmesine yönelik sorular bulunmaktadır.

Finansal okuryazarlık ölçeğindeki finansal bilgi düzeyini belirlemek için hazırlanan sorular 14 sorudan ve 3 alt gruptan oluşmaktadır. 1.grupta öğrencilerin enflasyon, basit faiz ve bileşik faiz, parayı yönetme gibi temel finans bilgisi ile ilgili 6 soru, 2. grupta risk, getiri ve tasarrufları yatırıma dönüştürme ile ilgili 4 soru, 3. grupta ise harcama ve borçlanma ile ilgili 4 soru yer almaktadır. Anket formunda yer alan her sorunun yanlış cevabı 0, doğru cevabı 1 puan olarak yapılan puanlandırma da toplamda 0 - 14 puan arasında değerlendirilmiştir.

Mandel (2008) çalışması temel alınarak;

- Soruların %70 ve fazlasına doğru yanıtlayanların finansal okuryazarlık düzeyi yüksek,
- Sorulara %50 ve %70 arasında doğru yanıtlayanların finansal okuryazarlık düzeyi orta,
- Sorulara %35 - %50 arasında doğru yanıtlayanların finansal okuryazarlık düzeyi düşük,
- Soruların %35'inden azına yanıtlayanların finansal okuryazarlık düzeyi çok düşük olarak belirlenmektedir.

Finansal okuryazarlık soru formunda yer alan finansal bilgi sorularının konu dağılımları, soru sayısı ve soru numaraları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Finansal Okuryazarlık Formunda Yer Alan Finansal Bilgi Sorularının Alt Gruplar Şeklinde Dağılımı

Gruplar	Konular	Soru Sayısı	Soru Numarası
Temel Finans Bilgisi	Enflasyon	2 soru	27 - 39
	Basit ve bileşik faiz hesaplama	2 soru	26 - 28
	Parayı yönetme	2 soru	32 – 33
Tasarrufları Yatırıma Dönüştürme Bilgisi	Risk ve Getiri	4 soru	34 – 35 – 36 - 37
Harcama ve Borçlanma Bilgisi	Kredi, ATM	4 soru	29 – 30 – 31 - 38

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Uygulanan anket sorularına verilen yanıtlar sonrasında elde edilen veriler SPSS programına aktarılarak değerlendirilmeler yapılmıştır.

Cronbach alpha katsayısı, ölçekteki maddelerin içsel tutarlılıklarının ölçümü için kullanılmaktadır. Ölçekte yer alan finansal tutum ve finansal davranış maddelerinin Cronbach alpha değerinin yüksek olması, ölçek ifadelerinin birbirleriyle tutarlı olduklarını ve aynı özellikleri ölçen ifadelerden meydana geldiklerini göstermektedir.

Cronbach alpha değer aralıkları aşağıdaki gibidir:

$0 < \alpha < 0.40$ ise güvenilir değil

$0.40 < \alpha < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte

$0.60 < \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir

$0.80 < \alpha < 1.00$ ise yüksek güvenilirlikte

olduğu belirtilmektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018: 19).

Finansal tutum ölçeğinin Cronbach alpha değeri 0,650 tespit edilmiştir ve bu değer ölçeğin içsel tutarlılığının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Finansal davranış ölçeğinin Cronbach alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach alpha değeri 0,786 tespit edilmiştir ve bu değer ölçeğin içsel tutarlılığının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Analiz sonuçları değerlendirirken ilk olarak demografik özelliklere ait tanımlayıcı istatistikler verilmektedir.

Finansal okuryazarlık puan ortalamaları ile demografik özellikler arasında farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla 2 değişkenli parametreler için Bağımsız Örneklem T-testi, 3 ve daha fazla değişkenli parametreler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. T testi öncesinde normallik analizi uygulanarak verilerin normal olarak dağılıp dağılmadığı test edilmiştir.

Tabachnick'e göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile + 1,5 arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2019;68). Araştırmada finansal tutum skewness değeri = 0,037 ve kurtosis değeri = -0,199; finansal davranış skewness değeri = -0,344 ve kurtosis değeri = -0,184; finansal okuryazarlık skewness değeri = -0,287 ve kurtosis değeri = -0,448 olduğu görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 arasında yer alması bulunan verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

3 ve daha fazla değişkenli parametreler arasında farklılıklar olup olmadığını incelemek için varyansın homojen olarak dağıldığı durumlarda Post-hoc testlerinden Scheffe ve Bonferroni testi, varyansın homojen olarak dağılmadığı durumlarda ise Games Howell testi kullanılmıştır. Son olarak ise öğrencilerin finansal tutum ve finansal davranış ölçeğinde yer alan ifadelerle verdikleri yanıtların ortalamaları alınarak yorumlanmıştır.

3.6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Finans ve bankacılık bölümü ile ilahiyat fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezlerin geçerliliği araştırılmıştır.

H₁: Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.

H₂: Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.

H₃: Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.

H₄: Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.

- H₅:** Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.
- H₆:** Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.
- H₇:** Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.
- H₈:** Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.
- H₉:** Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₀:** Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₁:** Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₂:** Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₃:** Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₄:** Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₅:** Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₆:** Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₇:** Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₈:** Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.
- H₁₉:** Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.
- H₂₀:** Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₁: Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₂: Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₃: Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₄: Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₅: Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₆: Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

H₂₇: Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.

3.7. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen temel bulgular ile analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

3.7.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Öğrencilerin demografik özellikleri ile gelir getirici bir işte çalışma durumları, kredi kartı kullanma durumları, kendilerine ait kredi kartı olup olmadığı ve internet bankacılığı kullanma durumlarına ilişkin bulgular gösterilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

	Değişkenler	Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	279	65,6
	Erkek	146	34,4
Yaş	18-19	46	10,8
	20-21	113	26,6
	22-23	160	37,6
	24 ve üstü	106	24,9
Sınıf	Hazırlık	36	8,5
	1.Sınıf	49	11,5
	2.Sınıf	88	20,7
	3.Sınıf	75	17,6
	4.Sınıf	121	28,5
	5 ve üzeri	56	13,2
Birim	Finans ve Bankacılık	176	41,4
	İlahiyat	249	58,6
Anne Eğitim Düzeyi	Okur- yazar değil	55	12,9
	İlköğretim	271	63,8
	Lise	84	19,8
	Lisans Eğitimi	12	2,8
	Lisansüstü Eğitim	3	0,7
Baba Eğitim Düzeyi	Okur- yazar değil	5	1,2
	İlköğretim	239	56,2
	Lise	122	28,7
	Lisans Eğitimi	50	11,8
	Lisansüstü Eğitim	9	2,1
Ailenin Aylık Geliri	3000 TL ve altı	157	36,9
	3001-4500	129	30,4
	4501-6000	70	16,5
	6001-7500	32	7,5
	7501-9000	19	4,5
	9001 TL ve üstü	18	4,2
Ailedeki Fert Sayısı	1-3	62	14,6
	4-6	296	69,6
	7 ve üstü	67	15,8

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencilerin %65,6'sı kadın, %34,4'ü ise erkektir. %10,8'i 18-19 yaş grubunda, %26,6'sı 20-21 yaş grubunda, %37,6'sı 22-23 yaş grubunda, %24,9'u 24 ve üstündedir. %8,5'i hazırlık, %11,5'i 1.sınıf, %20,7'si 2.sınıf, %17,6'sı 3.sınıf, %28,5'i 4.sınıf, %13,2'si 5 ve üzeridir. %41,4'ü Finans ve Bankacılık, %58,6'sı İlahiyat fakültesindedir. Öğrenci anne eğitim düzeyi %12,9'u okur-yazar değil, %63,8'i ilköğretim, %19,8'i lise, %2,8'i lisans eğitimi, %0,7'si lisansüstü eğitimidir. Öğrenci baba eğitim düzeyi %1,2'si okur-yazar değil, %56,2'si ilköğretim, %28,7'si lise, %11,8'i lisans eğitimi, %2,1'i lisansüstü eğitimidir. %36,9'u 3000 TL ve altı, %30,4'ü 3001-4500, %16,5'i 4501-6000, %7,5'i 6001-7500, %4,5'i 7501-9000, %4,2'si 9001 TL ve üstü aile aylık gelire sahiptir. Ailedeki birey sayısı incelendiğinde %14,6'sı 1-3, %69,6'sı 4-6, %15,8'i 7 ve üstü fert olduğu görülmektedir.

Tablo 4'te öğrencilerin gelir getirici bir işte çalışma durumları ve kişisel gelirlerine yer verilmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumları ve Kişisel Gelirleri

Çalışma durumu	Frekans	%
Evet	75	17,6
Hayır	350	82,4
Toplam	425	100
Gelir	Frekans	%
1000 TL ve altı	10	13,3
1001-2000	17	22,7
2001-3000	11	14,7
3001-4000	8	10,6
4001-5000	10	13,3
5001 TL ve üstü	19	25,4
Toplam	75	100

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin %17,6'sı bir işte çalışırken, %82,4'ü çalışmamaktadır. Çalışan öğrencilerin %13,3'ü 1000 TL ve altı, %22,7'si 1001-2000, %14,7'si 2001-3000, %10,6'sı 3001-4000, %13,3'ü 4001-5000, %25,4'ü 5001 TL ve üstü kişisel gelire sahiptir.

Tablo 5. Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanma Durumu

	Frekans	%
Evet	237	55,8
Hayır	188	44,2
Toplam	425	100

Tablo 5’te öğrencilerin kredi kartı kullanım durumları belirtilmektedir. Buna göre %55,8’i kredi kartı kullanmakta, %44,2’si ise kullanmamaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Kendilerine Ait Kredi Kartı Bulunma Durumu

	Frekans	%
Evet	233	54,8
Hayır	192	45,2
Toplam	425	100

Tablo 6’ya göre öğrencilerin %54,8’nin kendisine ait bir kredi kartının olduğu, %45,2’sinin ise olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Bankacılığı Kullanma Durumu

	Frekans	%
Evet	398	93,6
Hayır	27	6,4
Toplam	425	100

Tablo 7’ye göre öğrencilerin %93,6’sının internet bankacılığını kullandığı, %6,4’nün kullanmadığı görülmektedir.

Anket formunda yer alan her bir soruya verilen yanlış cevap 0, doğru cevap ise 1 puan olarak belirlenerek toplam puan 0-14 puan arasındadır. Araştırmada Mandel (2008) ölçeği esas alınmıştır. Buna göre;

- Soruların %70 ve fazlasına doğru cevap verenlerin finansal okuryazarlık düzeyi yüksek,
- Sorulara %50 ve %70 arasında doğru cevap verenlerin finansal okuryazarlık düzeyi orta,
- Sorulara %35 - %50 arasında doğru cevap verenlerin finansal okuryazarlık düzeyi düşük,

• Soruların %35'inden azına cevap verenlerin finansal okuryazarlık düzeyi çok düşük olarak belirlenmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyini Ölçmeye Yönelik Soruların Cevaplanma Oranları

Temel Finans Bilgisi	Cevap	%
26. Tasarruf hesabınızda 100 TL bulunmaktadır, faiz oranı yıllık %2 ise hesabınızdaki parayı kullanmadığınızı varsaydığımızda 5 yıl sonra hesabınızda ne kadar paranız olacaktır? a) 102 TL'den fazla b) 102 TL c) 102 TL'den az d) Bilmiyorum	Yanlış 156	63,3
	Doğru 269	
	Toplam 425	
27. Hesabınızda uygulanan yıllık faiz oranı %1 ve enflasyon oranının yıllık %2 olduğunu varsaydığımızda bir yıl sonra hesabınızdaki parayla bugüne kıyasla ne kadar ürün ya da hizmet satın alabilirsiniz? a) Daha fazla miktarda b) Aynı miktarda c) Daha az miktarda d) Bilmiyorum	Yanlış 246	42,1
	Doğru 179	
	Toplam 425	
28. Cenk banka hesabından 1000 TL fazla çekmiştir ve banka yıllık %15 faiz uygulamaktadır. Hiçbir ödeme yapmadığında Cenk'in 1 yıl sonraki borcu ne kadar olacaktır? a) 850 TL b) 1000 TL c) 1150 TL d) 1500 TL e) Bilmiyorum	Yanlış 229	53,9
	Doğru 196	
	Toplam 425	
32. Kişilerin kazançları eşit miktarda ise hayat sigortası en çok hangisi için gereklidir? a) Çocuğu olmayan genç bir kadın. b) İki çocuğu olan genç bir kadın. c) Eşi de emekli olan yaşlı emekli bir erkek. d) Evli ama çocuğu olmayan genç bir erkek.	Yanlış 122	71,3
	Doğru 303	
	Toplam 425	
33. Enflasyon birçok yönden sorun oluşturmaktadır. Birkaç yıl süren yüksek enflasyon dönemlerinde aşağıdakilerden hangisi ekonomik açıdan daha fazla sorun yaşar? a) Çocuklu çalışan genç çiftler. b) Çocukları olmayan çalışan genç çiftler. c) Sabit emeklilik geliri ile yaşayan yaşlı insanlar. d) Emeklilik dönemleri için para biriktiren çalışan orta yaşlı çiftler.	Yanlış 253	40,5
	Doğru 172	
	Toplam 425	
39. Ürünlerin fiyatlarının yükselmesi alım gücünü düşürür. a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum	Yanlış 58	86,4
	Doğru 367	
	Toplam 425	
Alt Grup Doğru Cevap Oranı		59,6

Tasarrufları Yatırıma Dönüştürme Bilgisi	Cevap	%
34. Yatırımcı parasını çeşitli varlıklara yatırdığında parasını kaybetme riski ne şekilde olur? a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d) Bilmiyorum	Yanlış 279	34,4
	Doğru 146	
	Toplam 425	
35. Piyasada faiz oranları düşerse tahvil fiyatları ne şekilde etkilenir? a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d) Bilmiyorum	Yanlış 314	26,1
	Doğru 111	
	Toplam 425	
36. 10-20 yıl gibi uzun bir dönemde normal şartlarda aşağıdaki varlıklardan hangisi genellikle daha çok getiri sağlar? a) Tasarruf	Yanlış 318	25,2
	Doğru 107	

Hesabı (Mevduat) b) Tahviller c) Hisse senetleri d) Bilmiyorum	Toplam	425	
37. Zaman içerisinde en yüksek dalgalanmayı genellikle hangi varlık gösterir? a) Hisse senetleri b) Tasarruf Hesabı (Mevduat) c) Tahviller d) Bilmiyorum	Yanlış	262	
	Doğru	163	38,4
	Toplam	425	
Alt Grup Doğru Cevap Oranı			31
Harcama ve Borçlanma Bilgisi	Cevap	%	
29. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? a) Bireyin iki yıldan daha önceki dönemde yapmadığı bir ödemesi yeni kredi kararlarında dikkate alınmaz. b) Bireyin bankadaki kötü kredi sicili başka bir bankaya kredi için başvurduğunda dikkate alınmaz. c) Kişiler çok fazla kredi kullandığından bankaların sizin başka bir bankadaki kredi geçmişinizi bilmesi pek mümkün değildir. d) Bankalar kredi kullanan bireylerin ödeme geçmişini birbiriyle paylaşır ve birey ödeme yapmadıysa bunu tüm bankalar bilecektir.	Yanlış	125	
	Doğru	300	70,6
	Toplam	425	
30. Aşağıdakilerden hangisi kredi puanınızı yükseltmek için iyi bir yöntemdir? a)Yalnızca bakiyesi en yüksek olanların ödenmesi b)Tüm kredi kartlarının iptal edilmesi c)İflas başvurusu yaparak her şeye yeniden başlanması d) Faturaların zamanında ödenmesi	Yanlış	68	
	Doğru	357	84
	Toplam	425	
31. ATM kartları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir? a) Dünyanın her yerinde hiçbir ücret ödmeden nakit çekebilirsiniz. b) ATM'lerden günün 24 saati nakit para çekebilir. c) ATM kartına sahip olabilmek için bankada hesabınızın olması gerekir. d) ATM'lerden hesabınızla ilgili güncel bilgiyi öğrenebilirsiniz.	Yanlış	136	
	Doğru	289	68
	Toplam	425	
38. Kredi kartına sahip olan kişiler sınırsız harcama yapabilir. a) Doğru b) Yanlış c)Bilmiyorum	Yanlış	41	
	Doğru	384	90,4
	Toplam	425	
Alt Grup Doğru Cevap Oranı			78,3
Genel Doğru Cevap Yüzdesi			56,8

Tablo 8’de öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye yönelik sorulara verdikleri cevaplar belirtilmektedir.

Tablo 8’de öğrencilerin finansal okuryazarlığı ölçmeye yönelik toplam 14 soruya ilişkin doğru ve yanlış cevap verme oranları ile alt gruplara ilişkin ortalama doğru cevap verme oranları verilmiştir. Buna göre gibi öğrencilerin genel olarak finansal okuryazarlık oranı %56,8 olarak bulunmuştur. Bu oran finansal okuryazarlık düzeyinin “orta düzey” olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yanlış cevapladıkları sorular genel olarak değerlendirildiğinde; en düşük seviyenin “tasarrufları yatırıma dönüştürme bilgisi” olduğu görülmektedir. Ardından sırasıyla “temel finans bilgisi” ve “harcama ve borçlanma bilgisi” gelmektedir.

3.7.2.Bağımsız Örneklem T-Testi ve Varyans Analizi (One-Way ANOVA)

Bu bölümde öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasındaki farklılıklara ilişkin bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

Öğrencilerin bölümleri ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9. Bölüme Göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları

Bölüm		t-testi					
		N	X	ss	t	df	P
Finansal Okuryazarlık	Finans ve Bankacılık	176	8,79	2,76	5,551	423	0,000
	İlahiyat	249	7,34	2,56			
Finansal Davranış	Finans ve Bankacılık	176	3,91	0,59	2,029	423	0,043
	İlahiyat	249	3,79	0,55			
Finansal Tutum	Finans ve Bankacılık	176	2,66	0,68	6,499	423	0,000
	İlahiyat	249	3,12	0,73			

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık puan ortalamaları ile eğitim gördükleri bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,000<0,05$). Finans ve bankacılık öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının ($X=8,79$), ilahiyat öğrencilerinden ($X=7,34$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin finansal davranışları, bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p<0,05$). Finans ve bankacılık öğrencilerinin finansal davranışları ($X=3,91$), ilahiyat öğrencilerinden ($X=3,79$) daha yüksektir. Öğrencilerin finansal tutumları, bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). İlahiyat öğrencilerinin finansal tutumları ($X=3,12$), Finans ve bankacılık öğrencilerinden ($X=2,66$) daha yüksektir.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10. Cinsiyete göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları

Cinsiyet		t-testi					
		N	X	ss	t	df	P
Finansal	Kadın	279	7,58	2,63	-3,808	423	0,000
Okuryazarlık	Erkek	146	8,63	2,81			
Finansal	Kadın	279	3,86	0,55	0,728	423	0,467
Davranış	Erkek	146	3,81	0,62			
Finansal	Kadın	279	2,93	0,70	0,121	423	0,904
Tutum	Erkek	146	2,92	0,82			

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık puan ortalamaları, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,000<0,05$). Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ($X=8,63$), kadın öğrencilerden ($X=7,58$) daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutumları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Bölüm bazında karşılaştırma yapıldığında öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 11’de karşılaştırılmaktadır.

Tablo 11. Bölümlere Göre Cinsiyetlerin Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları

İlahiyat		t-testi						Finans ve Bankacılık		t-testi			
		N	X	ss	t	df	P	N	X	ss	t	df	P
Finansal	K	154	6,92	2,41	-3,405	247	0,001	125	8,40	2,67	-2,994	174	0,003
Okuryazarlık	E	95	8,03	2,66				51	9,75	2,76			
Finansal	K	154	3,83	0,53	1,403	247	0,162	125	3,89	0,57	0,827	174	0,409
Davranış	E	95	3,73	0,58				51	3,97	0,65			
Finansal	K	154	3,15	0,68	0,853	171,686	0,395	125	2,66	0,64	0,041	174	0,968
Tutum	E	95	3,07	0,82				51	2,66	0,76			

Tablo 11 incelendiğinde ilahiyat öğrencilerinin finansal okuryazarlık puan ortalamaları, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,001<0,05$). İlahiyat bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ($X=8,03$), kadınlardan ($X=6,92$) daha yüksektir.

Finans ve bankacılık öğrencilerinin finansal okuryazarlık puan ortalamaları, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir

($p=0,003<0,05$). Finans ve bankacılık bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ($X=9,75$), kadınlardan ($X=8,40$) daha yüksektir.

Finans ve bankacılık bölümündeki kadınların finansal okuryazarlıkları ($X=7,40$), İlahiyat bölümündeki kadınlardan ($X=6,92$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Finans ve bankacılık bölümündeki erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ($X=9,75$), ilahiyat fakültesindeki erkeklerden ($X=8,03$) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Finans ve bankacılık ile İlahiyat bölümlerindeki öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutumları, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin kredi kartı kullanma durumları ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 12’de karşılaştırılmaktadır.

Tablo 12. Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Kredi Kartı Kullanma Durumu		t-testi					
		N	X	ss	t	df	P
Finansal Okuryazarlık	Evet	237	8,27	2,79	2,799	423	0,005
	Hayır	188	7,53	2,62			
Finansal Davranış	Evet	237	3,83	0,55	-0,621	423	0,535
	Hayır	188	3,86	0,60			
Finansal Tutum	Evet	237	2,85	0,72	-2,621	423	0,009
	Hayır	188	3,04	0,78			

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık puan ortalamaları, kredi kartı kullanma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,005<0,05$). Kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ($X=8,27$), kredi kartı kullanmayanlardan ($X=7,53$) daha yüksektir. Öğrencilerin finansal davranışları, kredi kartı kullanma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Öğrencilerin finansal tutumları, kredi kartı kullanma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,009<0,05$). Kredi kartı kullanmayan öğrencilerin finansal tutumları ($X=3,04$), kredi kartı kullananlardan ($X=2,85$) daha yüksektir.

Öğrencilerin internet bankacılığı kullanma durumları ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 13’te karşılaştırılmaktadır.

Tablo 13. İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları

İnternet Bankacılığı Kullanma Durumu					t-testi		
		N	X	ss	t	df	P
Finansal Okuryazarlık	Evet	398	7,98	2,76	1,119	423	0,264
	Hayır	27	7,37	2,44			
Finansal Davranış	Evet	398	3,86	0,57	1,883	423	0,060
	Hayır	27	3,64	0,59			
Finansal Tutum	Evet	398	0,57	0,20	-0,286	423	0,775
	Hayır	27	0,52	0,17			

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık, finansal tutum ve finansal davranışları internet bankacılığı kullanma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin yaş grupları ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 14’ te gösterilmektedir.

Tablo 14. Yaşa Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları

	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	18-19	46	7,09	2,606	2,326	0,074
	20-21	113	7,87	2,614		
	22-23	160	7,97	2,814		
	24 ve üstü	106	8,35	2,767		
	Total	425	7,94	2,741		
Finansal Davranış	18-19	46	3,6603	0,54417	1,856	0,136
	20-21	113	3,8833	0,55548		
	22-23	160	3,8609	0,56553		
	24 ve üstü	106	3,8703	0,62038		
	Total	425	3,8475	0,57664		
Finansal Tutum	18-19	46	2,8623	0,66787	3,306	0,020
	20-21	113	2,7729	0,68359		
	22-23	160	3,0521	0,78289		
	24 ve üstü	106	2,9638	0,77699		
	Total	425	2,9353	0,75039		

Tablo 14'te öğrencilerin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık ve finansal davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin yaş gruplarına göre finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,02<0,05$). Öğrencilerin finansal tutumları yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=3,05$) 22-23 yaş öğrencilerde, en düşük ortalamanın ($X=2,77$) ise 20-21 yaşa sahip öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Finansal tutumların hangi yaş grupları arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 15'te Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,534>0,05$).

Tablo 15. Finansal Tutuma İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Tutum	0,73	3	421	0,534

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal tutumlarının hangi yaş grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmektedir. Bu farklılıklar Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16. Finansal Tutum ile Yaş Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları

95% Güven Aralığı						
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
18-19	20-21	0,08946	0,13018	0,925	-0,2759	0,4549
	22-23	-0,18976	0,12453	0,509	-0,5393	0,1598
	24 ve üstü	-0,10152	0,13142	0,897	-0,4704	0,2674
20-21	18-19	-0,08946	0,13018	0,925	-0,4549	0,2759
	22-23	-,27922*	0,09146	0,026	-0,5359	-0,0225
	24 ve üstü	-0,19098	0,10065	0,309	-0,4735	0,0915
22-23	18-19	0,18976	0,12453	0,509	-0,1598	0,5393
	20-21	,27922*	0,09146	0,026	0,0225	0,5359
	24 ve üstü	0,08825	0,09322	0,826	-0,1734	0,3499
24 ve üstü	18-19	0,10152	0,13142	0,897	-0,2674	0,4704
	20-21	0,19098	0,10065	0,309	-0,0915	0,4735
	22-23	-0,08825	0,09322	0,826	-0,3499	0,1734

* $p<0,05$

Tablo 16'ya göre yaşları 22-23 olanlar ile yaşları 20-21 olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Yaşları 22-23 olan öğrenciler finansal tutuma, yaşları 20-21 olan öğrencilere göre daha fazla önem vermektedir.

Öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 17' de gösterilmektedir.

Tablo 17. Sınıflara Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları

	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Hazırlık	36	6,42	1,977	4,518	0,001
	1.Sınıf	49	7,37	2,848		
	2.Sınıf	88	7,82	2,715		
	3.Sınıf	75	8,37	2,740		
	4.Sınıf	121	8,02	2,653		
	5 ve üzeri	56	8,86	2,876		
	Total	425	7,94	2,741		
Finansal Davranış	Hazırlık	36	3,6233	0,51916	1,381	0,230
	1.Sınıf	49	3,8163	0,59967		
	2.Sınıf	88	3,8786	0,55792		
	3.Sınıf	75	3,8417	0,53453		
	4.Sınıf	121	3,8786	0,55944		
	5 ve üzeri	56	3,9107	0,69053		
	Total	425	3,8475	0,57664		
Finansal Tutum	Hazırlık	36	3,1343	0,82791	2,062	0,069
	1.Sınıf	49	2,7993	0,73989		
	2.Sınıf	88	2,786	0,68739		
	3.Sınıf	75	3,0644	0,73873		
	4.Sınıf	121	2,9711	0,72765		
	5 ve üzeri	56	2,9107	0,82814		
	Total	425	2,9353	0,75039		

Tablo 17'de öğrencilerin sınıflarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,001<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları sınıflarıyla karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=8,86$) 5 ve üzeri sınıf öğrencilerinde, en düşük ortalamanın ($X=6,42$) ise hazırlık sınıfı öğrencilerinde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sınıflarına göre finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finansal okuryazarlıkların hangi sınıf grupları arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 18’de Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,174>0,05$).

Tablo 18. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	1,547	5	419	0,174

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi sınıf grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Finansal Okuryazarlık ile Sınıf Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları

					95% Güven Aralığı	
(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Hazırlık	1.Sınıf	-0,06791	0,04211	0,761	-0,2087	0,0729
	2.Sınıf	-0,10011	0,03796	0,226	-0,227	0,0268
	3.Sınıf	-0,13976*	0,0389	0,026	-0,2698	-0,0097
	4.Sınıf	-0,11487	0,03642	0,079	-0,2366	0,0069
	5 ve üzeri	-0,17432*	0,04098	0,003	-0,3113	-0,0373
1.Sınıf	Hazırlık	0,06791	0,04211	0,761	-0,0729	0,2087
	2.Sınıf	-0,0322	0,0342	0,971	-0,1465	0,0821
	3.Sınıf	-0,07186	0,03524	0,528	-0,1897	0,046
	4.Sınıf	-0,04696	0,03249	0,836	-0,1556	0,0616
	5 ve üzeri	-0,10641	0,03753	0,157	-0,2319	0,0191
2.Sınıf	Hazırlık	0,10011	0,03796	0,226	-0,0268	0,227
	1.Sınıf	0,0322	0,0342	0,971	-0,0821	0,1465
	3.Sınıf	-0,03965	0,03015	0,885	-0,1405	0,0611
	4.Sınıf	-0,01476	0,02688	0,998	-0,1046	0,0751
	5 ve üzeri	-0,07421	0,03279	0,403	-0,1839	0,0354
3.Sınıf	Hazırlık	0,13976*	0,0389	0,026	0,0097	0,2698
	1.Sınıf	0,07186	0,03524	0,528	-0,046	0,1897
	2.Sınıf	0,03965	0,03015	0,885	-0,0611	0,1405
	4.Sınıf	0,0249	0,02819	0,978	-0,0694	0,1192
	5 ve üzeri	-0,03456	0,03388	0,959	-0,1478	0,0787

4.Sınıf	Hazırlık	0,11487	0,03642	0,079	-0,0069	0,2366
	1.Sınıf	0,04696	0,03249	0,836	-0,0616	0,1556
	2.Sınıf	0,01476	0,02688	0,998	-0,0751	0,1046
	3.Sınıf	-0,0249	0,02819	0,978	-0,1192	0,0694
	5 ve üzeri	-0,05945	0,03101	0,597	-0,1631	0,0442
5 ve üzeri	Hazırlık	0,17432*	0,04098	0,003	0,0373	0,3113
	1.Sınıf	0,10641	0,03753	0,157	-0,0191	0,2319
	2.Sınıf	0,07421	0,03279	0,403	-0,0354	0,1839
	3.Sınıf	0,03456	0,03388	0,959	-0,0787	0,1478
	4.Sınıf	0,05945	0,03101	0,597	-0,0442	0,1631

*p<0,05

Tablo 19'a göre öğrencilerin sınıf grupları arasında 3.sınıf ile hazırlık arasında, 5 ve üzeri ile hazırlık öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Sınıfları 5 ve üzeri olan öğrencilerin finansal okuryazarlıkları, 3.sınıf ve hazırlık öğrencilerine göre daha yüksektir.

Anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 20' de gösterilmektedir.

Tablo 20. Anne Eğitim Düzeyine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	55	7,80	2,751	2,285	0,060
	İlköğretim	271	7,99	2,598		
	Lise	84	8,07	3,104		
	Lisans Eğitimi	12	7,67	2,774		
	Lisansüstü Eğitim	3	3,33	1,155		
	Total	425	7,94	2,741		
Finansal Davranış	Okur-yazar değil	55	3,7193	0,55131	3,670	0,006
	İlköğretim	271	3,8748	0,56439		
	Lise	84	3,9077	0,56783		
	Lisans Eğitimi	12	3,6406	0,76645		
	Lisansüstü Eğitim	3	2,875	0,54127		
	Total	425	3,8475	0,57664		
Finansal Tutum	Okur-yazar değil	55	3,0455	0,72183	1,680	0,154
	İlköğretim	271	2,9502	0,75501		
	Lise	84	2,7758	0,73153		
	Lisans Eğitimi	12	3,2083	0,87653		
	Lisansüstü Eğitim	3	2,9444	0,19245		
	Total	425	2,9353	0,75039		

Tablo 20’de öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre finansal davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,006<0,05$). Öğrencilerin finansal davranışları anne eğitim düzeyleri ile karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=3,90$) lise, en düşük ortalamanın ($X=2,87$) ise lisansüstü eğitimde olduğu görülmektedir.

Anne eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finansal davranışların hangi anne eğitim düzey grupları arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 21’de Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmiş ve varyansların homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=0,468>0,05$).

Tablo 21. Finansal Davranışa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Davranış	0,892	4	420	0,468

Varyanslar homojen dağıldığı için Bonferroni testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi sınıf grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ve bu farklılıklar Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Finansal Davranış ile Anne Eğitim Düzeyine Ait Bonferroni Testi Sonuçları

		95% Güven Aralığı				
(I) Anne Eğitim Düzeyi	(J) Anne Eğitim Düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Okur-yazar değil	İlköğretim	-0,15545	0,08423	0,656	-0,3931	0,0822
	Lise	-0,18842	0,09879	0,572	-0,4672	0,0903
	Lisans Eğitimi	0,07869	0,18146	1	-0,4334	0,5908
	Lisansüstü Eğitim	0,84432	0,33766	0,128	-0,1085	1,7972
İlköğretim	Okur-yazar değil	0,15545	0,08423	0,656	-0,0822	0,3931
	Lise	-0,03297	0,07112	1	-0,2337	0,1677
	Lisans Eğitimi	0,23414	0,16801	1	-0,24	0,7082
	Lisansüstü Eğitim	0,99977*	0,33063	0,026	0,0668	1,9328
Lise	Okur-yazar değil	0,18842	0,09879	0,572	-0,0903	0,4672
	İlköğretim	0,03297	0,07112	1	-0,1677	0,2337
	Lisans Eğitimi	0,26711	0,17576	1	-0,2289	0,7631
	Lisansüstü Eğitim	1,03274*	0,33463	0,022	0,0884	1,977
Lisans Eğitimi	Okur-yazar değil	-0,07869	0,18146	1	-0,5908	0,4334

	İlköğretim	-0,23414	0,16801	1	-0,7082	0,24
	Lise	-0,26711	0,17576	1	-0,7631	0,2289
	Lisansüstü Eğitim	0,76563	0,36762	0,379	-0,2718	1,803
	Okur-yazar değil	-0,84432	0,33766	0,128	-1,7972	0,1085
Lisansüstü Eğitim	İlköğretim	-0,99977*	0,33063	0,026	-1,9328	-0,0668
	Lise	-1,03274*	0,33463	0,022	-1,977	-0,0884
	Lisans Eğitimi	-0,76563	0,36762	0,379	-1,803	0,2718

*p<0,05

Tablo 22'ye göre ilköğretim ile lisansüstü eğitim arasında, lise ile lisansüstü eğitim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Anne eğitim düzeyi lise olanlar finansal davranışa, ilköğretim ve lisansüstü eğitime göre daha fazla önem vermektedir.

Baba eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 23' te gösterilmektedir.

Tablo 23. Baba Eğitim Düzeyine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	5	6,20	3,271	0,989	0,413
	İlköğretim	239	7,84	2,649		
	Lise	122	8,06	2,884		
	Lisans Eğitimi	50	8,38	2,687		
	Lisansüstü Eğitim	9	7,67	3,202		
	Total	425	7,94	2,741		
Finansal Davranış	Okur-yazar değil	5	4,15	0,46477	1,183	0,317
	İlköğretim	239	3,8104	0,58377		
	Lise	122	3,8525	0,54201		
	Lisans Eğitimi	50	3,9563	0,63803		
	Lisansüstü Eğitim	9	3,9931	0,49356		
	Total	425	3,8475	0,57664		
Finansal Tutum	Okur-yazar değil	5	2,8333	0,72648	3,024	0,018
	İlköğretim	239	3,0377	0,76923		
	Lise	122	2,7541	0,70815		
	Lisans Eğitimi	50	2,89	0,65949		
	Lisansüstü Eğitim	9	2,9815	0,94444		
	Total	425	2,9353	0,75039		

Tablo 23'te öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre finansal tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,018<0,05$).

Öğrencilerin finansal tutumları baba eğitim düzeyleri ile karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=3,03$) ilköğretim, en düşük ortalamanın ($X=2,75$) ise lise olduğu görülmektedir.

Baba eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık ve finansal davranışlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finansal tutumların baba eğitim düzey grupları arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 24'te Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,539>0,05$).

Tablo 24. Finansal Tutuma İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Davranış	0,780	4	420	0,539

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal davranışlarının baba eğitim düzey grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılıklar Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. Finansal Davranış ile Baba Eğitim Düzeyine Ait Scheffe Testi Sonuçları

		95% Güven Aralığı				
(I) Baba Eğitim Düzeyi	(J) Baba Eğitim Düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Okur-yazar değil	İlköğretim	-0,20432	0,33589	0,985	-1,2435	0,8349
	Lise	0,07923	0,33917	1	-0,9701	1,1286
	Lisans Eğitimi	-0,05667	0,34865	1	-1,1354	1,0221
	Lisansüstü Eğitim	-0,14815	0,41461	0,998	-1,4309	1,1346
İlköğretim	Okur-yazar değil	0,20432	0,33589	0,985	-0,8349	1,2435
	Lise	0,28356*	0,08271	0,02	0,0277	0,5395
	Lisans Eğitimi	0,14766	0,1156	0,803	-0,21	0,5053
	Lisansüstü Eğitim	0,05618	0,2524	1	-0,7247	0,8371
Lise	Okur-yazar değil	-0,07923	0,33917	1	-1,1286	0,9701
	İlköğretim	-0,28356*	0,08271	0,02	-0,5395	-0,0277
	Lisans Eğitimi	-0,1359	0,12482	0,88	-0,5221	0,2503
	Lisansüstü Eğitim	-0,22738	0,25675	0,94	-1,0218	0,567
Lisans Eğitimi	Okur-yazar değil	0,05667	0,34865	1	-1,0221	1,1354
	İlköğretim	-0,14766	0,1156	0,803	-0,5053	0,21
	Lise	0,1359	0,12482	0,88	-0,2503	0,5221
	Lisansüstü Eğitim	-0,09148	0,26915	0,998	-0,9242	0,7413
Lisansüstü	Okur-yazar değil	0,14815	0,41461	0,998	-1,1346	1,4309

Eğitim	İlköğretim	-0,05618	0,2524	1	-0,8371	0,7247
	Lise	0,22738	0,25675	0,94	-0,567	1,0218
	Lisans Eğitimi	0,09148	0,26915	0,998	-0,7413	0,9242

*p<0,05

Tablo 25'e göre ilköğretim ile lise arasında, arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Baba eğitim düzeyi ilköğretim olanlar finansal tutuma, liseye göre daha fazla önem vermektedir.

Ailenin aylık gelirine göre finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 26' da gösterilmektedir.

Tablo 26. Ailenin Aylık Gelirine Göre Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış ve Finansal Tutum Puanlarına Ait ANOVA Analiz Sonuçları

	Ailenin Aylık Geliri	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	3000 TL ve altı	157	7,30	2,664	4,744	0,000
	3001-4500	129	7,92	2,514		
	4501-6000	70	8,64	2,703		
	6001-7500	32	8,50	3,016		
	7501-9000	19	9,74	2,353		
	9001 TL ve üstü	18	8,06	3,539		
	Total	425	7,94	2,741		
Finansal Davranış	3000 TL ve altı	157	3,8025	0,58637	3,112	0,009
	3001-4500	129	3,8241	0,5215		
	4501-6000	70	3,9643	0,55978		
	6001-7500	32	3,8711	0,57369		
	7501-9000	19	4,1842	0,55492		
	9001 TL ve üstü	18	3,5556	0,77171		
	Total	425	3,8475	0,57664		
Finansal Tutum	3000 TL ve altı	157	2,9958	0,76979	1,495	0,190
	3001-4500	129	2,9832	0,71134		
	4501-6000	70	2,85	0,76305		
	6001-7500	32	2,8021	0,66591		
	7501-9000	19	2,5965	0,92849		
	9001 TL ve üstü	18	2,9907	0,68235		
	Total	425	2,9353	0,75039		

Tablo 26'da öğrencilerin aile aylık gelirlerine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,000<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ile aile aylık gelirleri

karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=9,74$) 7501-9000, en düşük ortalamanın ($X=7,30$) ise 3000 TL ve altında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin aile aylık gelirlerine göre finansal davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,009<0,05$).

Öğrencilerin finansal davranışları ile aile aylık gelirleri karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=4,18$) 7501-9000, en düşük ortalamanın ($X=3,55$) ise 9001 TL ve üstünde olduğu görülmektedir.

Ailenin aylık gelirine göre finansal tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finansal davranışların hangi aile aylık gelirleri arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 27’de Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,216>0,05$).

Tablo 27. Finansal Davranışa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Davranış	1,420	5	419	0,216

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal davranışlarının hangi aile aylık geliri arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve bu farklılıklar Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28. Finansal Davranış ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Scheffe Testi Sonuçları

		95% Güven Aralığı				
(I) Ailenin Aylık Geliri	(J) Ailenin Aylık Geliri	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
3000 TL ve altı	3001-4500	-0,02158	0,06769	1	-0,2479	0,2047
	4501-6000	-0,16174	0,08186	0,564	-0,4354	0,1119
	6001-7500	-0,06855	0,11048	0,996	-0,4379	0,3008
	7501-9000	-0,38166	0,13835	0,182	-0,8442	0,0809
	9001 TL ve üstü	0,24699	0,14174	0,694	-0,2269	0,7209
3001-4500	3000 TL ve altı	0,02158	0,06769	1	-0,2047	0,2479
	4501-6000	-0,14016	0,08456	0,739	-0,4229	0,1425
	6001-7500	-0,04697	0,11249	0,999	-0,423	0,3291
	7501-9000	-0,36008	0,13997	0,253	-0,828	0,1079
	9001 TL ve üstü	0,26857	0,14332	0,622	-0,2106	0,7477

4501-6000	3000 TL ve altı	0,16174	0,08186	0,564	-0,1119	0,4354
	3001-4500	0,14016	0,08456	0,739	-0,1425	0,4229
	6001-7500	0,09319	0,12155	0,988	-0,3132	0,4996
	7501-9000	-0,21992	0,14734	0,817	-0,7125	0,2727
	9001 TL ve üstü	0,40873	0,15053	0,197	-0,0945	0,912
6001-7500	3000 TL ve altı	0,06855	0,11048	0,996	-0,3008	0,4379
	3001-4500	0,04697	0,11249	0,999	-0,3291	0,423
	4501-6000	-0,09319	0,12155	0,988	-0,4996	0,3132
	7501-9000	-0,31312	0,16497	0,608	-0,8647	0,2384
	9001 TL ve üstü	0,31554	0,16782	0,618	-0,2455	0,8766
7501-9000	3000 TL ve altı	0,38166	0,13835	0,182	-0,0809	0,8442
	3001-4500	0,36008	0,13997	0,253	-0,1079	0,828
	4501-6000	0,21992	0,14734	0,817	-0,2727	0,7125
	6001-7500	0,31312	0,16497	0,608	-0,2384	0,8647
	9001 TL ve üstü	0,62865*	0,18735	0,048	0,0023	1,255
9001 TL ve üstü	3000 TL ve altı	-0,24699	0,14174	0,694	-0,7209	0,2269
	3001-4500	-0,26857	0,14332	0,622	-0,7477	0,2106
	4501-6000	-0,40873	0,15053	0,197	-0,912	0,0945
	6001-7500	-0,31554	0,16782	0,618	-0,8766	0,2455
	7501-9000	-0,62865*	0,18735	0,048	-1,255	-0,0023

*p<0,05

Tablo 28'e göre 7501-9000 TL ile 9001 TL ve üstü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). 7501-9000 TL gelire sahip olanlar finansal davranışlara, 9001 TL ve üstü gelire sahip olanlara göre daha fazla önem vermektedir.

Finansal okuryazarlığın hangi aile aylık gelirleri arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 29'da Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmektedir.

Tablo 29. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	2,299	5	419	0,044

Yapılan test sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ($p=0,044<0,05$). Homojenlik sağlanmadığı için Tablo 30'daki Welch değerleri incelenerek gruplar arasındaki farklılık olup olmadığı tespit edilmektedir.

Tablo 30. Welch Değerleri

		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	Welch	5,030	5	77,578	0,00

Analizler sonrasında finansal okuryazarlık ile aile aylık geliri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0,05$). Finansal okuryazarlığın hangi aile aylık gelirleri arasında farklılık olduğunu belirlemek için varyansın homojenlik şartını sağlamaması nedeniyle Games-Howell testi uygulanmaktadır. Finansal okuryazarlığın hangi aile aylık geliri arasında farklılık gösterdiği Tablo 31’de gösterilmektedir.

Tablo 31. Finansal Okuryazarlık ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Games-Howell Testi Sonuçları

(I) Ailenin Aylık Geliri	(J) Ailenin Aylık Geliri	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
3000 TL ve altı	3001-4500	-0,04451	0,02192	0,328	-0,1074	0,0184
	4501-6000	-0,09596*	0,02762	0,009	-0,1759	-0,0161
	6001-7500	-0,08576	0,041	0,311	-0,2082	0,0367
	7501-9000	-0,17411*	0,04145	0,004	-0,3023	-0,0459
	9001 TL ve üstü	-0,05401	0,06149	0,947	-0,248	0,14
3001-4500	3000 TL ve altı	0,04451	0,02192	0,328	-0,0184	0,1074
	4501-6000	-0,05146	0,02797	0,444	-0,1323	0,0294
	6001-7500	-0,04125	0,04124	0,915	-0,1643	0,0818
	7501-9000	-0,12960*	0,04168	0,048	-0,2583	-0,0009
	9001 TL ve üstü	-0,00951	0,06165	1	-0,2038	0,1848
4501-6000	3000 TL ve altı	0,09596*	0,02762	0,009	0,0161	0,1759
	3001-4500	0,05146	0,02797	0,444	-0,0294	0,1323
	6001-7500	0,0102	0,04453	1	-0,1213	0,1417
	7501-9000	-0,07814	0,04494	0,518	-0,2142	0,058
	9001 TL ve üstü	0,04195	0,0639	0,985	-0,1568	0,2407
6001-7500	3000 TL ve altı	0,08576	0,041	0,311	-0,0367	0,2082
	3001-4500	0,04125	0,04124	0,915	-0,0818	0,1643
	4501-6000	-0,0102	0,04453	1	-0,1417	0,1213
	7501-9000	-0,08835	0,0542	0,584	-0,2496	0,0729
	9001 TL ve üstü	0,03175	0,07072	0,997	-0,1829	0,2464
7501-9000	3000 TL ve altı	0,17411*	0,04145	0,004	0,0459	0,3023
	3001-4500	0,12960*	0,04168	0,048	0,0009	0,2583
	4501-6000	0,07814	0,04494	0,518	-0,058	0,2142
	6001-7500	0,08835	0,0542	0,584	-0,0729	0,2496
	9001 TL ve üstü	0,12009	0,07098	0,548	-0,0961	0,3363

	3000 TL ve altı	0,05401	0,06149	0,947	-0,14	0,248
	3001-4500	0,00951	0,06165	1	-0,1848	0,2038
9001 TL ve üstü	4501-6000	-0,04195	0,0639	0,985	-0,2407	0,1568
	6001-7500	-0,03175	0,07072	0,997	-0,2464	0,1829
	7501-9000	-0,12009	0,07098	0,548	-0,3363	0,0961

*p<0,05

Tablo 31'e göre 3001-4500 TL ile 7501-9000 TL arasında, 4501-6000 TL ile 3000 TL ve altı arasında, 7501-9000 TL ile 3000 TL ve altı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). 7501-9000 TL gelire sahip olanlar finansal okuryazarlığa, sırasıyla 4501-6000 TL, 3001-4500 TL, 3000 TL ve altı gelire sahip olanlara göre daha fazla önem vermektedir.

3.7.3. Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlıklarının Karşılaştırılması

Bu bölümde Finans ve bankacılık bölümü öğrencileri ile İlahiyat bölümü öğrencilerinin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlıkları arasındaki farklılıklara ilişkin bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA analiz sonuçlarına yer verilerek karşılaştırma yapılmaktadır.

Finans ve bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin yaşları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 32' de gösterilmektedir.

Tablo 32. Yaşa Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları

Finans ve Bankacılık	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	18-19	20	8,4	2,741	0,262	0,853
	20-21	62	8,82	2,46		
	22-23	66	8,74	2,77		
	24 ve üstü	28	9,11	3,446		
	Toplam	176	8,79	2,764		
İlahiyat	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	18-19	26	6,08	2,018	5,617	0,001
	20-21	51	6,71	2,326		
	22-23	94	7,43	2,730		
	24 ve üstü	78	8,08	2,448		
	Toplam	249	7,34	2,565		

Finans ve bankacılık öğrencilerinin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). İlahiyat öğrencilerinin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,001<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=8,08$) 24 ve üstü yaş öğrencilerde, en düşük ortalamanın ($X=6,08$) ise 18-19 yaşa sahip öğrencilerde olduğu görülmektedir.

İlahiyat öğrencilerine yönelik finansal okuryazarlıkların hangi yaş grupları arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 33'te Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,234>0,05$).

Tablo 33. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	1,432	3	245	0,234

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi yaş grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmektedir. Bu farklılıklar Tablo 34'te gösterilmektedir.

Tablo 34. Finansal Okuryazarlık ile Yaş Gruplarına Ait Scheffe Testi Sonuçları (İlahiyat)

		95% Güven Aralığı				
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
18-19	20-21	-0,629	0,602	0,779	-2,32	1,06
	22-23	-1,349	0,553	0,117	-2,91	0,21
	24 ve üstü	-2,000*	0,565	0,007	-3,59	-0,41
20-21	18-19	0,629	0,602	0,779	-1,06	2,32
	22-23	-0,72	0,434	0,434	-1,94	0,5
	24 ve üstü	-1,371*	0,45	0,027	-2,64	-0,11
22-23	18-19	1,349	0,553	0,117	-0,21	2,91
	20-21	0,72	0,434	0,434	-0,5	1,94
	24 ve üstü	-0,651	0,382	0,409	-1,73	0,42
24 ve üstü	18-19	2,000*	0,565	0,007	0,41	3,59
	20-21	1,371*	0,45	0,027	0,11	2,64
	22-23	0,651	0,382	0,409	-0,42	1,73

* $p<0,05$

Tablo 34’e göre ilahiyat öğrencilerinden yaşları 22-23 olanlar ile yaşları 20-21 ve 18-19 olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Yaşları 24 ve üstü olan öğrenciler finansal okuryazarlığa, yaşları 20-21 ve 18-19 olan öğrencilere göre daha fazla önem vermektedir.

Finans ve bankacılık öğrencileri ile ilahiyat öğrencilerinin sınıfları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 35’te gösterilmektedir.

Tablo 35. Sınıflara Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları

Finans ve Bankacılık	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	1.Sınıf	31	7,90	2,879	2,405	0,052
	2.Sınıf	52	8,56	2,782		
	3.Sınıf	19	9,74	2,023		
	4.Sınıf	51	8,73	2,779		
	5 ve üzeri	23	9,87	2,719		
	Toplam	176	8,79	2,764		
İlahiyat	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Hazırlık	34	6,24	1,843	3,277	0,007
	1.Sınıf	20	6,75	2,693		
	2.Sınıf	36	6,75	2,247		
	3.Sınıf	56	7,91	2,811		
	4.Sınıf	70	7,51	2,454		
	5 ve üzeri	33	8,15	2,808		
	Toplam	249	7,34	2,565		

Tablo 35’te Finans ve bankacılık öğrencilerinin sınıflarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). İlahiyat öğrencilerinin sınıflarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,007<0,05$). İlahiyat bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları sınıflarıyla karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=8,15$) 5 ve üzeri öğrencilerde, en düşük ortalamanın ($X=6,24$) ise hazırlık öğrencilerinde olduğu görülmektedir.

İlahiyat öğrencileri açısından finansal okuryazarlıkların hangi sınıflar arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 36’da Levene testi

değerlerine bakılarak homojenlik şartı kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,165>0,05$).

Tablo 36. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	1,583	5	243	0,165

Varyanslar homojen dağıldığı için Bonferroni testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi yaş grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmektedir. Bu farklılıklar Tablo 37’de gösterilmektedir.

Tablo 37. Finansal Okuryazarlık ile Sınıflara Ait Bonferroni Testi Sonuçları

95% Güven Aralığı						
(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Hazırlık	1.Sınıf	-0,515	0,707	1,000	-2,610	1,580
	2.Sınıf	-0,515	0,600	1,000	-2,290	1,260
	3.Sınıf	-1,675*	0,545	0,036	-3,290	-0,060
	4.Sınıf	-1,279	0,524	0,232	-2,830	0,280
	5 ve üzeri	-1,916*	0,613	0,030	-3,730	-0,100
1.Sınıf	Hazırlık	0,515	0,707	1,000	-1,580	2,610
	2.Sınıf	0,000	0,700	1,000	-2,070	2,070
	3.Sınıf	-1,161	0,653	1,000	-3,100	0,780
	4.Sınıf	-0,764	0,636	1,000	-2,650	1,120
	5 ve üzeri	-1,402	0,711	0,747	-3,510	0,710
2.Sınıf	Hazırlık	0,515	0,600	1,000	-1,260	2,290
	1.Sınıf	0,000	0,700	1,000	-2,070	2,070
	3.Sınıf	-1,161	0,536	0,469	-2,750	0,430
	4.Sınıf	-0,764	0,514	1,000	-2,290	0,760
	5 ve üzeri	-1,402	0,605	0,319	-3,190	0,390
3.Sınıf	Hazırlık	1,675*	0,545	0,036	0,060	3,290
	1.Sınıf	1,161	0,653	1,000	-0,780	3,100
	2.Sınıf	1,161	0,536	0,469	-0,430	2,750
	4.Sınıf	0,396	0,450	1,000	-0,940	1,730
	5 ve üzeri	-0,241	0,550	1,000	-1,870	1,390
4.Sınıf	Hazırlık	1,279	0,524	0,232	-0,280	2,830
	1.Sınıf	0,764	0,636	1,000	-1,120	2,650
	2.Sınıf	0,764	0,514	1,000	-0,760	2,290
	3.Sınıf	-0,396	0,450	1,000	-1,730	0,940
	5 ve üzeri	-0,637	0,530	1,000	-2,210	0,930
5 ve üzeri	Hazırlık	1,916*	0,613	0,030	0,100	3,730
	1.Sınıf	1,402	0,711	0,747	-0,710	3,510

2.Sınıf	1,402	0,605	0,319	-0,390	3,190
3.Sınıf	0,241	0,550	1,000	-1,390	1,870
4.Sınıf	0,637	0,530	1,000	-0,930	2,210

Tablo 37'e göre ilahiyat öğrencileri için sınıfları 5 ve üzeri olanlar ile 3.sınıf ve hazırlık olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Sınıfları 5 ve üzeri olan öğrenciler finansal okuryazarlığa, 3.sınıf ve hazırlık olan öğrencilere göre daha fazla önem vermektedir.

Finans ve Bankacılık öğrencileri ile İlahiyat öğrencilerinin aile geliri ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 38' de gösterilmektedir.

Tablo 38. Gelire Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları

Finans ve Bankacılık	Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	3000 TL ve altı	67	8,18	2,593	2,431	0,037
	3001-4500	54	8,72	2,681		
	4501-6000	26	9,31	2,65		
	6001-7500	12	10,17	3,099		
	7501-9000	7	11,00	1,155		
	9001 TL ve üstü	10	8,70	3,86		
	Toplam	176	8,79	2,764		
İlahiyat	Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	3000 TL ve altı	90	6,64	2,537	3,637	0,003
	3001-4500	75	7,35	2,233		
	4501-6000	44	8,25	2,686		
	6001-7500	20	7,50	2,544		
	7501-9000	12	9,00	2,594		
	9001 TL ve üstü	8	7,25	3,151		
	Toplam	249	7,34	2,565		

Tablo 38'de Finans ve bankacılık öğrencilerinin aile gelirlerine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,037<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları aile gelirleriyle karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=11,00$) 7501-9000 TL, en düşük ortalamanın ($X=8,18$) ise 3000 TL ve altında olduğu görülmektedir. İlahiyat öğrencilerinin aile gelirlerine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,003<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları gelirleriyle karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=9,00$) 7501-9000 TL, en düşük ortalamasının ($X=6,64$) ise 3000 TL ve altında olduğu görülmektedir.

Finansal okuryazarlıkların hangi aile gelir grubu arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 39'da İlahiyat bölümü için Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,458>0,05$).

Tablo 39. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (İlahiyat)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	0,937	5	243	0,458

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi aile gelir grupları arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve bu farklılıklar Tablo 40'ta gösterilmiştir.

Tablo 40. Finansal Okuryazarlık ile Aile Gelirlerine Ait Scheffe Testi Sonuçları (İlahiyat)

		95% Güven Aralığı				
(I) Ailenin Aylık Geliri	(J) Ailenin Aylık Geliri	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
3000 TL ve altı	3001-4500	-0,702	0,391	0,665	-2,010	0,610
	4501-6000	-1,606*	0,460	0,035	-3,150	-0,060
	6001-7500	-0,856	0,618	0,860	-2,930	1,220
	7501-9000	-2,356	0,768	0,098	-4,930	0,220
	9001 TL ve üstü	-0,606	0,922	0,994	-3,700	2,490
3001-4500	3000 TL ve altı	0,702	0,391	0,665	-0,610	2,010
	4501-6000	-0,903	0,475	0,606	-2,500	0,690
	6001-7500	-0,153	0,629	1,000	-2,260	1,960
	7501-9000	-1,653	0,777	0,478	-4,260	0,950
	9001 TL ve üstü	0,097	0,930	1,000	-3,020	3,220
4501-6000	3000 TL ve altı	1,606*	0,460	0,035	0,060	3,150
	3001-4500	0,903	0,475	0,606	-0,690	2,500
	6001-7500	0,750	0,674	0,941	-1,510	3,010
	7501-9000	-0,750	0,814	0,974	-3,480	1,980
	9001 TL ve üstü	1,000	0,961	0,955	-2,220	4,220

6001-7500	3000 TL ve altı	0,856	0,618	0,860	-1,220	2,930
	3001-4500	0,153	0,629	1,000	-1,960	2,260
	4501-6000	-0,750	0,674	0,941	-3,010	1,510
	7501-9000	-1,500	0,913	0,746	-4,560	1,560
	9001 TL ve üstü	0,250	1,046	1,000	-3,260	3,760
7501-9000	3000 TL ve altı	2,356	0,768	0,098	-0,220	4,930
	3001-4500	1,653	0,777	0,478	-0,950	4,260
	4501-6000	0,750	0,814	0,974	-1,980	3,480
	6001-7500	1,500	0,913	0,746	-1,560	4,560
	9001 TL ve üstü	1,750	1,141	0,798	-2,080	5,580
9001 TL ve üstü	3000 TL ve altı	0,606	0,922	0,994	-2,490	3,700
	3001-4500	-0,097	0,930	1,000	-3,220	3,020
	4501-6000	-1,000	0,961	0,955	-4,220	2,220
	6001-7500	-0,250	1,046	1,000	-3,760	3,260
	7501-9000	-1,750	1,141	0,798	-5,580	2,080

Tablo 40'a göre aile gelirleri 3000 TL ve altı olanlar ile 4501-6000 TL olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Aile gelirleri 4501-6000 TL olan öğrenciler finansal okuryazarlığa, 3000 TL ve altı olan öğrencilere göre daha fazla önem vermektedir.

Finansal okuryazarlığın hangi aile gelir grubu arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 41'de Finans ve Bankacılık bölümü için Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı test edilmiştir.

Tablo 41. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (Finans ve Bankacılık)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	2,284	5	170	0,048

Yapılan test sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ($p=0,048<0,05$). Homojenlik sağlanamadığı için Tablo 42'deki Welch değerleri incelenerek gruplar arasındaki farklılık olup olmadığı tespit edilmektedir.

Tablo 42. Welch Değerleri (Finans ve Bankacılık)

		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	Welch	5,590	5	33,676	0,001

Analizler sonrasında finansal okuryazarlık ile gelirler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Finansal okuryazarlığın hangi aile gelirleri arasında farklılık olduğunu belirlemek için varyansın homojenlik şartını sağlamaması nedeniyle Games-Howell testi uygulanmaktadır. Sonuçlar Tablo 43'te gösterilmektedir.

Tablo 43. Finansal Okuryazarlık ile Ailenin Aylık Gelirine Ait Games-Howell Testi Sonuçları (Finans ve Bankacılık)

					95% Güven Aralığı	
(I) Ailenin Aylık Geliri	(J) Ailenin Aylık Geliri	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
3000 TL ve altı	3001-4500	-0,543	0,483	0,87	-1,94	0,86
	4501-6000	-1,129	0,609	0,443	-2,94	0,68
	6001-7500	-1,988	0,949	0,344	-5,1	1,13
	7501-9000	-2,821*	0,539	0,002	-4,6	-1,05
	9001 TL ve üstü	-0,521	1,261	0,998	-4,88	3,84
3001-4500	3000 TL ve altı	0,543	0,483	0,87	-0,86	1,94
	4501-6000	-0,585	0,635	0,939	-2,47	1,3
	6001-7500	-1,444	0,966	0,672	-4,59	1,7
	7501-9000	-2,278*	0,569	0,01	-4,1	-0,45
	9001 TL ve üstü	0,022	1,274	1	-4,35	4,39
4501-6000	3000 TL ve altı	1,129	0,609	0,443	-0,68	2,94
	3001-4500	0,585	0,635	0,939	-1,3	2,47
	6001-7500	-0,859	1,035	0,958	-4,13	2,42
	7501-9000	-1,692	0,679	0,166	-3,79	0,41
	9001 TL ve üstü	0,608	1,327	0,997	-3,82	5,04
6001-7500	3000 TL ve altı	1,988	0,949	0,344	-1,13	5,1
	3001-4500	1,444	0,966	0,672	-1,7	4,59
	4501-6000	0,859	1,035	0,958	-2,42	4,13
	7501-9000	-0,833	0,995	0,956	-4,06	2,39
	9001 TL ve üstü	1,467	1,513	0,922	-3,37	6,3
7501-9000	3000 TL ve altı	2,821*	0,539	0,002	1,05	4,6
	3001-4500	2,278*	0,569	0,01	0,45	4,1
	4501-6000	1,692	0,679	0,166	-0,41	3,79
	6001-7500	0,833	0,995	0,956	-2,39	4,06
	9001 TL ve üstü	2,3	1,296	0,516	-2,11	6,71
9001 TL ve üstü	3000 TL ve altı	0,521	1,261	0,998	-3,84	4,88
	3001-4500	-0,022	1,274	1	-4,39	4,35
	4501-6000	-0,608	1,327	0,997	-5,04	3,82
	6001-7500	-1,467	1,513	0,922	-6,3	3,37
	7501-9000	-2,3	1,296	0,516	-6,71	2,11

* $p<0,05$

Finans ve bankacılık öğrencilerinin aile gelirleri 3000 TL ve altı olanlar ile 3001-4500 TL olanlar ve 7501-9000 TL olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Gelirleri 7501-9000 TL olan öğrenciler finansal okuryazarlığa, 3001-4500 TL olanlar ile 3000 TL ve altı olan öğrencilerden daha fazla önem vermektedir.

Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 44’ te gösterilmektedir.

Tablo 44. Anne Eğitim Düzeyine Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları

Finans ve Bankacılık	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	14	9,57	1,950	3,485	0,009
	İlköğretim	115	8,79	2,560		
	Lise	38	9,00	3,222		
	Lisans Eğitimi	6	8,33	3,266		
	Lisansüstü Eğitim	3	3,33	1,155		
	Toplam	176	8,79	2,764		
İlahiyat	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	41	7,20	2,741	0,113	0,953
	İlköğretim	156	7,40	2,473		
	Lise	46	7,30	2,812		
	Lisans Eğitimi	6	7,00	2,280		
	Toplam	249	7,34	2,565		

Tablo 44’e İlahiyat öğrencilerinin anne eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Finans ve bankacılık öğrencilerinin anne eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=0,009<0,05$). Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları anne eğitim düzeyi karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ($X=9,57$) okur-yazar değil, en düşük ortalamanın ($X=3,33$) ise lisansüstü eğitim olduğu görülmektedir.

Finansal okuryazarlıkların hangi anne eğitim düzeyi arasında farklılık gösterdiğini belirleyebilmek için Tablo 45’te Finans ve Bankacılık bölümü için

Levene testi değerlerine bakılarak homojenlik şartı kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p=0,216>0,05$).

Tablo 45. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Levene Testi (Finans ve Bankacılık)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Finansal Okuryazarlık	1,462	4	171	0,216

Varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe testi ile öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi anne eğitim düzeyi arasında farklılık gösterdiği tespit edilmektedir. Bu farklılıklar Tablo 46’da gösterilmektedir.

Tablo 46. Finansal Okuryazarlık ile Anne Eğitim Düzeyine Ait Scheffe Testi Sonuçları (Finans ve Bankacılık)

		95% Güven Aralığı				
(I) Anne Eğitim Düzeyi	(J) Anne Eğitim Düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Okur-yazar değil	İlköğretim	0,78	0,761	0,902	-1,59	3,15
	Lise	0,571	0,841	0,977	-2,05	3,19
	Lisans Eğitimi	1,238	1,312	0,926	-2,85	5,32
	Lisansüstü Eğitim	6,238*	1,711	0,012	0,91	11,57
İlköğretim	Okur-yazar değil	-0,78	0,761	0,902	-3,15	1,59
	Lise	-0,209	0,503	0,996	-1,78	1,36
	Lisans Eğitimi	0,458	1,126	0,997	-3,05	3,96
	Lisansüstü Eğitim	5,458*	1,573	0,02	0,56	10,36
Lise	Okur-yazar değil	-0,571	0,841	0,977	-3,19	2,05
	İlköğretim	0,209	0,503	0,996	-1,36	1,78
	Lisans Eğitimi	0,667	1,181	0,988	-3,01	4,35
	Lisansüstü Eğitim	5,667*	1,613	0,017	0,64	10,69
Lisans Eğitimi	Okur-yazar değil	-1,238	1,312	0,926	-5,32	2,85
	İlköğretim	-0,458	1,126	0,997	-3,96	3,05
	Lise	-0,667	1,181	0,988	-4,35	3,01
	Lisansüstü Eğitim	5	1,901	0,146	-0,92	10,92
Lisansüstü Eğitim	Okur-yazar değil	-6,238*	1,711	0,012	-11,57	-0,91
	İlköğretim	-5,458*	1,573	0,02	-10,36	-0,56
	Lise	-5,667*	1,613	0,017	-10,69	-0,64
	Lisans Eğitimi	-5	1,901	0,146	-10,92	0,92

Tablo 46’a göre Finans ve Bankacılık bölümü anne eğitim düzeyi okur-yazar olmayanlar, ilköğretim, lise ve lisansüstü eğitim düzeyinde olanlar arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Anne eğitim düzeyi okur-yazar olmayanlar finansal okuryazarlığa, lise, ilköğretim ve lisansüstü eğitimden daha fazla önem vermektedir.

Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 47’ de gösterilmektedir.

Tablo 47. Baba Eğitim Düzeyine Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ANOVA Analiz Sonuçları

Finans ve Bankacılık	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	1	11,00	.	2,344	0,057
	İlköğretim	100	8,51	2,611		
	Lise	59	8,93	2,785		
	Lisans Eğitimi	12	10,75	2,491		
	Lisansüstü Eğitim	4	7,25	4,992		
	Toplam	176	8,79	2,764		
İlahiyat	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Finansal Okuryazarlık	Okur-yazar değil	4	5,00	2,160	1,064	0,375
	İlköğretim	139	7,35	2,579		
	Lise	63	7,24	2,752		
	Lisans Eğitimi	38	7,63	2,307		
	Toplam	5	8,00	1,225		

Tablo 47’de Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin baba eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin kredi kartı kullanım durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 48’ de gösterilmektedir.

Tablo 48. Kredi Kartı Kullanımlarına Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık T-Testi Sonuçları

Finans ve Bankacılık		N	X	ss	t	df	P
Finansal Okuryazarlık	Evet	108	9,08	2,79	1,787	174	0,076
	Hayır	68	8,32	2,68			

İlahiyat		t-testi					
		N	X	ss	t	df	P
Finansal	Evet	129	7,59	2,612	1,585	247	0,114
Okuryazarlık	Hayır	120	7,08	2,498			

Tablo 48’de Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin kredi kartı kullanımlarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin internet bankacılığı kullanım durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 49’ da gösterilmektedir.

Tablo 49. İnternet Bankacılığı Kullanımlarına Göre Finans ve Bankacılık ile İlahiyat Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık T-Testi Sonuçları

Finans ve Bankacılık					t-testi		
		N	X	ss	t	df	P
Finansal	Evet	168	8,82	2,763	0,564	174	0,573
Okuryazarlık	Hayır	8	8,25	2,915			
İlahiyat					t-testi		
		N	X	ss	t	df	P
Finansal	Evet	230	7,37	2,596	0,603	247	0,547
Okuryazarlık	Hayır	19	7,00	2,186			

Tablo 49’da Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin internet bankacılığı kullanımlarına göre finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

3.7.4. Öğrencilerin Finansal Tutumlarına Ait Bilgiler

Bu bölümde yer alan 5’li likert ölçeğinde yer alan altı değişkene öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları alınarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin finansal tutum puan ortalamalarının yüksek olması olumlu finansal tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Sonuçlar 1-1.8 arası çok zayıf, 1.8-2.6 arası zayıf, 2.6-3.4 arası orta, 3.4-4.2 arası iyi, 4.2-5.0 arası çok iyi olarak değerlendirilmektedir. (Barmaki, 2015: 53).

Bu değerlendirmeler Tablo 50’de gösterilmektedir.

Tablo 50. Finansal Tutum Ölçeği İle İlgili Puan Ortalamaları

İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder.	425	3,66	1,310
Para ile ilgili konular sıkıcı ve zordur.	425	3,26	1,352
Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam.	425	2,93	1,212
Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır.	425	2,86	1,166
Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum.	425	2,73	1,210
Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.	425	2,18	1,207

Öğrencilerin finansal tutum puan ortalamaları 2,18 - 3,66 arasında olması orta düzeyde finansal tutuma sahip oldukları anlamına gelmektedir. Öğrencilerin finansal tutum ölçeğinde en yüksek ortalamaya sahip oldukları ifade “uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder ” ve en düşük ortalamaya sahip oldukları ifadenin ise “Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin diğer finansal tutum ifadelerine verdikleri yanıtların orta düzeyde olduğu görülmektedir.

3.7.5. Öğrencilerin Finansal Davranışlarına Ait Bilgiler

Bu bölümde yer alan 5’li likert ölçeğinde yer alan 16 değişkene verdikleri cevapların ortalamaları alınarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin finansal davranış puan ortalamalarının yüksek olması olumlu finansal davranışa sahip olduklarını göstermektedir. Sonuçlar 1-1.8 arası çok zayıf, 1.8-2.6 arası zayıf, 2.6-3.4 arası orta, 3.4-4.2 arası iyi, 4.2-5.0 arası çok iyi olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler Tablo 51’de gösterilmektedir.

Tablo 51. Finansal Davranış Ölçeği İle İlgili Puan Ortalamaları

İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
Faturalarımı zamanında öderim.	425	4,40	,924
İhtiyaçlarımı karşılayamayacağım duruma düşene kadar borç almam.	425	4,34	1,007
Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.	425	4,17	1,060
Satın alırken dikkatlice düşünürüm.	425	4,12	1,015
Kredi kartı borcumun tamamını öderim.	425	4,07	1,178

Kredi borçlarımı ödemek için nakit avans kullanırım.	425	3,91	1,360
Harcamalarımı azaltmanın yollarını ararım.	425	3,88	1,108
Ailemde günlük para idaresi konularında kişisel ve ortak sorumluluk alırım.	425	3,84	1,171
Gelir ve giderlerim için bir bütçe yapar ve uygularım.	425	3,84	1,127
Kredi kartımın maksimum harcama limitine ulaşırım.	425	3,81	1,360
Elime geçen paradan daha fazla harcama yaparım.	425	3,78	1,251
Finansal bir ürün satın alırken ürünü satın aldığım yerden bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm.	425	3,62	1,219
Uzun vadeli hedefler belirler ve bunları başarmak için çaba gösteririm.	425	3,56	1,129
Finansal bir ürün satın alırken bağımsız kaynaklardan (konunun uzmanı vb.) bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm	425	3,55	1,224
Kişisel finansal konuları ve olayları yakından takip ederim.	425	3,46	1,183
Son 1 yıl içinde farklı şekillerde (döviz, altın, mevduat hesabı, evde tutma vb.) tasarruf yaptım.	425	3,18	1,472

Öğrencilerin finansal davranış puan ortalamaları 3,18 – 4,40 arasında olduğu için finansal davranışın iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin finansal davranış ölçeğinde en yüksek ortalamaya sahip oldukları ifade “faturalarımı zamanında öderim” ve en düşük ortalamaya sahip oldukları ifadenin ise “son 1 yıl içinde farklı şekillerde (döviz, altın, mevduat hesabı, evde tutma vb.) tasarruf yaptım” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin diğer finansal davranış ifadelerine verdikleri yanıtların iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

3.7.6. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Karşılaştırılması

Bu bölümde Finans ve Bankacılık ile ilahiyat fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi sorularına verdikleri yanıtlar bölüm bazında değerlendirilmektedir.

Finansal okuryazarlık ölçeğinde toplam 14 soru bulunmaktadır. Bu sorular 3 alt grupta incelenmektedir. Tablo 52 temel finans bilgisi grubu (enflasyon, basit ve bileşik faiz hesaplama), Tablo 53 tasarrufları yatırıma dönüştürme bilgisi grubu

(risk ve getiri) ve Tablo 54 harcama ve borçlanma grubu (kredi ve ATM) sorularını kapsamaktadır.

Tablo 52. Temel Finans Bilgisi Karşılaştırılması

Temel Finans Bilgisi	Finans ve Bankacılık			İlahiyat		
	Cevap		%	Cevap		%
26. Tasarruf hesabınızda 100 TL bulunmaktadır, faiz oranı yıllık %2 ise hesabınızdaki parayı kullanmadığınızı varsaydığımızda 5 yıl sonra hesabınızda ne kadar paranız olacaktır? a) 102 TL'den fazla b) 102 TL c)102 TL'den az d) Bilmiyorum	Yanlış	52	71	Yanlış	104	58
	Doğru	124		Doğru	145	
	Toplam	176		Toplam	249	
27. Hesabınızda uygulanan yıllık faiz oranı %1 ve enflasyon oranının yıllık %2 olduğunu varsaydığımızda bir yıl sonra hesabınızdaki parayla bugüne kıyasla ne kadar ürün ya da hizmet satın alabilirsiniz? a)Daha fazla miktarda b) Aynı miktarda c) Daha az miktarda d) Bilmiyorum	Yanlış	88	50	Yanlış	158	37
	Doğru	88		Doğru	91	
	Toplam	176		Toplam	249	
28. Cenk banka hesabından 1000 TL fazla çekmiştir ve banka yıllık %15 faiz uygulamaktadır. Hiçbir ödeme yapmadığında Cenk'in 1 yıl sonraki borcu ne kadar olacaktır? a)850 TL b) 1000 TL c)1150 TL d)1500 TL e) Bilmiyorum	Yanlış	66	63	Yanlış	130	48
	Doğru	110		Doğru	119	
	Toplam	176		Toplam	249	
32. Kişilerin kazançları eşit miktarda ise hayat sigortası en çok hangisi için gereklidir?a) Çocuğu olmayan genç bir kadın. b) İki çocuğu olan genç bir kadın. c) Eşi de emekli olan yaşlı emekli bir erkek. d)Evli ama çocuğu olmayan genç bir erkek.	Yanlış	50	72	Yanlış	72	71
	Doğru	126		Doğru	177	
	Toplam	176		Toplam	249	
33.Enflasyon birçok yönden sorun oluşturmaktadır. Birkaç yıl süren yüksek enflasyon dönemlerinde aşağıdakilerden hangisi ekonomik açıdan daha fazla sorun yaşar? a) Çocuklu çalışan genç çiftler. b)Çocukları olmayan çalışan genç çiftler. c) Sabit emeklilik geliri ile yaşayan yaşlı insanlar. d) Emeklilik dönemleri için para biriktiren çalışan orta yaşlı çiftler.	Yanlış	96	46	Yanlış	157	37
	Doğru	80		Doğru	92	
	Toplam	176		Toplam	249	
39. Ürünlerin fiyatlarının yükselmesi alım gücünü düşürür. a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum	Yanlış	21	88	Yanlış	37	85
	Doğru	155		Doğru	212	
	Toplam	176		Toplam	249	
Alt Grup Doğru Cevap Oranı	64,7			56		

Tablo 53. Tasarrufları Yatırıma Dönüştürme Bilgisi Karşılaştırılması

Tasarrufları Yatırıma Dönüştürme Bilgisi	Finans ve Bankacılık		%	İlahiyat		%
	Cevap			Cevap		
34. Yatırımcı parasını çeşitli varlıklara yatırdığında parasını kaybetme riski ne şekilde olur? a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d)	Yanlış	93	47	Yanlış	186	25
	Doğru	83		Doğru	63	
	Toplam	176		Toplam	249	

Bilmiyorum						
35. Piyasada faiz oranları düşerse tahvil fiyatları ne şekilde etkilenir? a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d) Bilmiyorum	Yanlış	105	40	Yanlış	209	16
	Doğru	71		Doğru	40	
	Toplam	176		Toplam	249	
36. 10-20 yıl gibi uzun bir dönemde normal şartlarda aşağıdaki varlıklardan hangisi genellikle daha çok getiri sağlar?a) Tasarruf Hesabı (Mevduat) b) Tahviller c) Hisse senetleri d) Bilmiyorum	Yanlış	121	31	Yanlış	197	21
	Doğru	55		Doğru	52	
	Toplam	176		Toplam	249	
37. Zaman içerisinde en yüksek dalgalanmayı genellikle hangi varlık gösterir? a) Hisse senetleri b) Tasarruf Hesabı (Mevduat) c) Tahviller d) Bilmiyorum	Yanlış	81	54	Yanlış	181	27
	Doğru	95		Doğru	68	
	Toplam	176		Toplam	249	
Alt Grup Doğru Cevap Oranı		43,1				22

Tablo 54. Harcama ve Borçlanma Bilgisi Karşılaştırılması

Harcama ve Borçlanma Bilgisi	Finans ve Bankacılık		%	İlahiyat			%
29. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? a) Bireyin iki yıldan daha önceki dönemde yapmadığı bir ödemesi yeni kredi kararlarında dikkate alınmaz. b) Bireyin bankadaki kötü kredi sicili başka bir bankaya kredi için başvurduğunda dikkate alınmaz.c) Kişiler çok fazla kredi kullandığından bankaların sizin başka bir bankadaki kredi geçmişinizi bilmesi pek mümkün değildir. d) Bankalar kredi kullanan bireylerin ödeme geçmişini birbiriyle paylaşır ve birey ödeme yapmadıysa bunu tüm bankalar bilecektir.	Yanlış	48	73	Yanlış	77	69	
	Doğru	128		Doğru	172		
	Toplam	176		Toplam	249		
30. Aşağıdakilerden hangisi kredi puanınızı yükseltmek için iyi bir yöntemdir? a)Yalnızca bakiyesi en yüksek olanların ödenmesi b)Tüm kredi kartlarının iptal edilmesi c)İflas başvurusu yaparak her şeye yeniden başlanması d) Faturaların zamanında ödenmesi	Yanlış	24	86	Yanlış	44	82	
	Doğru	152		Doğru	205		
	Toplam	176		Toplam	249		
31. ATM kartları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir? a) Dünyanın her yerinde hiçbir ücret ödmeden nakit çekebilirsiniz. b) ATM’lerden günün 24 saati nakit para çekebilir. c) ATM kartına sahip olabilmek için bankada hesabınızın olması gerekir. d)ATM’lerden hesabınızla ilgili güncel bilgiyi öğrenebilirsiniz.	Yanlış	57	68	Yanlış	79	68	
	Doğru	119		Doğru	170		
	Toplam	176		Toplam	249		
38. Kredi kartına sahip olan kişiler sınırsız harcama yapabilir. a) Doğru b) Yanlış c)Bilmiyorum	Yanlış	15	92	Yanlış	27	89	
	Doğru	161		Doğru	222		
	Toplam	176		Toplam	249		
Alt Grup Doğru Cevap Oranı		79,5				77	
Genel Doğru Cevap Yüzdesi*		63				52	

* Tablo 52, 53, 54 ortalamasını vermektedir.

Finans ve Bankacılık öğrencilerinin genel olarak finansal okuryazarlık oranı % 63, ilahiyat öğrencilerinin genel finansal okuryazarlık oranı %52 olarak tespit edilmiştir. Genel finansal okuryazarlığın finans ve bankacılık öğrencilerinde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yanlış cevapladıkları sorular genel olarak değerlendirildiğinde; en düşük seviyenin “tasarrufları yatırıma dönüştürme bilgisi” olduğu görülmektedir. Ardından sırasıyla “temel finans bilgisi” ve “harcama ve borçlanma bilgisi” gelmektedir.

Temel finans bilgisi incelendiğinde ilahiyat öğrencilerinin doğru cevaplama oranının %55,9 olduğu finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %64,7 oranında olduğu görülmektedir. Tasarrufları yatırıma dönüştürme bilgisi değerlendirildiğinde ilahiyat öğrencileri %22, finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %43,1 oranında doğru cevap verdikleri ve en zorlandıkları soruların bu grupta yer aldığı gözlemlenmiştir. Harcama ve borçlanma bilgisi incelendiğinde ise ilahiyat öğrencilerinin %77, finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %79,5 oranında doğru cevap tespit edilmiştir. Tüm gruplar ve genel finansal okuryazarlık düzeyi değerlendirildiğinde finans ve bankacılık öğrencilerinin ilahiyat öğrencilerinden daha yüksek finansal okuryazarlık oranına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 55’te hipotez testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 55. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez	p	Karar
H₁: Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₂: Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₃: Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,07	H₀ kabul
H₄: Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,01	H ₀ red
H₅: Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₆: Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,06	H₀ kabul
H₇: Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,41	H₀ kabul

H₈: Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₉: Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık yoktur.	0,26	H₀ kabul
H₁₀: Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,04	H ₀ red
H₁₁: Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,46	H₀ kabul
H₁₂: Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,13	H₀ kabul
H₁₃: Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,23	H₀ kabul
H₁₄: Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₁₅: Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₁₆: Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,31	H₀ kabul
H₁₇: Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,53	H₀ kabul
H₁₈: Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal davranışları arasında bir farklılık yoktur.	0,06	H₀ kabul
H₁₉: Üniversite öğrencilerinin bölümleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₂₀: Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,90	H₀ kabul
H₂₁: Üniversite öğrencilerinin yaşları ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,02	H ₀ red
H₂₂: Üniversite öğrencilerinin sınıfları ile tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,06	H₀ kabul
H₂₃: Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,19	H₀ kabul
H₂₄: Üniversite öğrencilerinin annenin eğitim durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,15	H₀ kabul
H₂₅: Üniversite öğrencilerinin babanın eğitim durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,01	H ₀ red
H₂₆: Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanma durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,00	H ₀ red
H₂₇: Üniversite öğrencilerinin internet bankacılığı kullanma durumu ile finansal tutumları arasında bir farklılık yoktur.	0,77	H₀ kabul

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık bölümü ile İlahiyat Fakültesindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık, tutum ve davranış düzeylerinin tespiti ve aralarında farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin bölüm, cinsiyet, yaş, sınıf, gelir düzeyleri, anne eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri, kredi kartı kullanım durumları ve internet bankacılığı kullanım durumları ile finansal okuryazarlık ilişkisi analiz edilmiştir.

Öğrencilerin 176'sı (%41,4) Finans ve Bankacılık, 249'u (%58,6) İlahiyat öğrencisidir. Cinsiyetlerine göre; 279'u (%65,6) kadın, 146'sı (%34,4) erkektir. Yaşlarına göre; 46'sı (%10,8) 18-19 yaş, 113'ü (%26,6) 20-21 yaş, 160'ı (%37,6) 22-23 yaş, 106'sı (24,9) 24 ve üstü yaşıdadır. Sınıflarına göre; 34'ü (%8) hazırlık, 51'i (%12) 1.sınıf, 88'i (%20,7) 2.sınıf, 75'i (17,6) 3.sınıf, 121'i (%28,5) 4.sınıf, 56'sı (%13,2) 5 ve üzeri sınıfta öğrenim görmektedir. Aile aylık gelirine göre; 157'si (%36,9) 3000 TL ve altı, 129'u (%30,4) 3001-4500, 70'i (%16,5) 4501-6000, 32'si (%7,5) 6001-7500, 19'u (4,5) 7501-9000, 18'i (%4,2) 9001 TL ve üstündedir. Anne eğitim durumuna göre; 55'i (%12,9) okur-yazar değil, 271'i (%63,8) ilköğretim, 84'ü (%19,8) lise, 12'si (%2,8) lisans eğitimi, 3'ü (%0,7) lisansüstü eğitim düzeyindedir. Baba eğitim durumuna göre; 5'i (%1,2) okur-yazar değil, 239'u (%56,2) ilköğretim, 122'si (%28,7) lise, 50'si (%11,8) lisans eğitimi, 9'u (%2,1) lisansüstü eğitim düzeyindedir. Aile fert sayısına göre; 62'si (%14,6) 1-3, 296'sı(%69,6) 4-6, 67'si (%15,8) 7 ve üstü bireye sahiptir. Gelir getirici bir işte çalışmalarına göre; 75'i (%17,6) çalışırken 350'si (% 82,4) çalışmamaktadır. Kredi kartı kullanım durumuna göre; 237'si (%55,8) kredi kartı kullanırken 188'i (%44,2) kredi kartı kullanmamaktadır. İnternet bankacılığı kullanma durumuna göre; 398'i (%93,6) kredi kartı kullanırken 27'si (%6,4) kredi kartı kullanmamaktadır.

Öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeyleri % 56,8 yani orta düzeyde olduğu saptanmıştır. İlahiyat bölümü öğrencilerinin %52, finans ve bankacılık bölümü öğrencilerinin ise %63 oranında finansal okuryazar oldukları

tespit edilmiştir. Finans ve bankacılık bölümü öğrencilerinin daha yüksek oranda finansal okuryazar olmalarında ekonomi ve finans dersi almalarının etkili olduğu söylenebilir. Ekonomi ve finans dersi almayan ilahiyat fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık oranının düşük olması finansal eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Beal ve Delpachitra (2003), Lantara ve Kartini (2015), Çinko vd. (2017) öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını analiz ettikleri araştırmalarında, işletme ve ekonomi bölümündeki öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek oranda finansal okuryazar oldukları sonucunu tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmaların sonuçları ile bu çalışmanın sonucunun birbirlerini desteklediği görülmektedir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını cinsiyete göre incelendiğinde erkek öğrenciler ile kadın öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının kadınlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başarır ve Sarıhan (2017), Tuna ve Ulu (2016), Kılıç vd. (2015), Chen ve Volpe (2002), Danes ve Hira (1987) çalışmalarında elde ettikleri sonuçlar ile benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Öğrencilerin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Çinko vd. (2017), Tuna ve Ulu (2016), Sabri ve Macdonald (2010), çalışmalarında üst sınıflardaki öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bu sonuç ile çalışmada elde edilen 5.sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları 3.sınıf ve hazırlık öğrencilerine göre daha yüksek olması sonucu ile paralellik göstermektedir.

Çinko vd. (2017) çalışmalarına benzer olarak ailelerin gelir düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık seviyesinin de arttığı saptanmıştır. Anne, baba eğitim durumları ile finansal okuryazarlık arasında ise anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Barmaki (2015), çalışmasında anne, baba eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucu ile araştırmamızın sonuçlarının benzer olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin kredi kartı kullanım durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Başarır ve Sarıhan (2017), Kılıç vd. (2015) çalışmalarında elde ettikleri sonuç ile araştırmamızda kredi kartı kullananların kullanmayanlara göre finansal okuryazarlıklarının yüksek olduğu sonucu birbirini desteklemektedir.

Finans ve Bankacılık bölümü ile İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları karşılaştırıldığında; finans ve bankacılık öğrencilerinin yaş, sınıf, baba eğitim durumu, kredi kartı kullanma durumu ve internet bankacılığı kullanma durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan gelir ve anne eğitim durumu ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür.

İlahiyat öğrencilerinin anne, baba eğitim durumları, kredi kartı ve internet bankacılığı kullanım durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bunların yanı sıra yaş, sınıf ve gelir ile finansal okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Finans ve Bankacılık ile İlahiyat öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi sorularına verdikleri genel doğru cevap yüzdeleri karşılaştırıldığında; finans ve bankacılık öğrencilerinin % 63, ilahiyat öğrencilerinin ise %52 olarak tespit edilmiştir. Temel finans bilgisi incelendiğinde ilahiyat öğrencilerinin %55,9, finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %64,7 oranında doğru cevap verdikleri görülmüştür. Tasarrufları yatırıma dönüştürme bilgisi değerlendirildiğinde ilahiyat öğrencilerinin %22, finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %43,1 oranında doğru cevap verdikleri gözlemlenmiştir. Harcama ve borçlanma bilgisi incelendiğinde ise ilahiyat öğrencilerinin %77, finans ve bankacılık öğrencilerinin ise %79,5 oranında doğru cevap verdikleri görülmektedir. Tüm gruplar ve genel finansal okuryazarlık düzeyi değerlendirildiğinde finans ve bankacılık öğrencilerinin ilahiyat öğrencilerinden daha yüksek finansal okuryazarlık oranına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin finansal davranış genel puan ortalaması $X=61,56$ bulunmuştur. Öğrencilerin finansal davranış ortalamasının iyi düzeyde olduğu

söylenbilir. Öğrencilerin finansal davranış ölçeğinde en yüksek ortalama “faturalarımı zamanında öderim” ve en düşük ortalama ise “son 1 yıl içinde farklı şekillerde (döviz, altın, mevduat hesabı, evde tutma vb.) tasarruf yaptım” ifadesinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, yaş, internet bankacılığı ve kredi kartı kullanma durumları ile baba eğitim seviyelerine göre finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Fakat bölüm, anne eğitim seviyesi ve aile aylık gelirlere göre finansal davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Öğrencilerin finansal tutum genel puan ortalaması $X=17,61$ bulunmuştur. Öğrencilerin finansal tutum ortalamasının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin finansal tutum ölçeğinde en yüksek ortalama “uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder ” ve en düşük ortalama ise “Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum” ifadesinin olduğu görülmektedir. Cinsiyet, sınıf, internet bankacılığı, anne eğitim seviyesi, aile aylık gelirine göre öğrencilerin finansal tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat bölüm, yaş, kredi kartı kullanım durumu ve baba eğitim seviyesine göre finansal tutumlar arasında anlamlı farklılık görülmektedir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin orta seviyede olmasının öğrencilerin finansal bilgi eksikliklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Hem bunun hem de finansal tutum ve davranışların olumlu yönde geliştirilmesi finansal eğitim ile mümkün olabilmektedir.

Geleceğin bireyleri olarak öğrencilerin finansal ürünleri, kavramları ve finansal riskleri bilmeleri sağlıklı ve doğru finansal kararlar alabilmeleri, finansal farkındalıklarının artırılması ile sağlanabilmektedir. Böylece öğrenciler bilinçli tercihler yaparak olası zararlardan korunacak ve ekonomik sistemin doğru şekilde işlemesi sonucunda toplumsal refaha katkı sağlayacaklardır.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi için;

- Devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmalar yaparak finansal okuryazarlığın yükseltilmesi için strateji ve uygulamaların geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.

- Üniversitelerde eğitim müfredatına finansal okuryazarlık dersinin eklenmesi, hali hazırda müfredatlar da yer alan dersin seçilmesinin sağlanması ve ayrıca ders içeriklerinin uygulamaya yönelik geliştirilmesi faydalı olacaktır.

- Erken yaşta finansal okuryazarlık eğitime başlanması ve öğrenci, kadın, erkek, farklı meslek grupları için farklı finansal okuryazarlık eğitim programları verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Üniversitelerde finansal okuryazarlıkla ilgili panel ve konferansların düzenlenmesi yoluyla öğrencilerin finansal farkındalıklarının artırılması sağlanabilir.

- Dijital ortamlarda finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ve finansal farkındalığın yaygınlaştırılması için farklı uygulamaların geliştirilmesi, temel finans konularını içeren web sayfalarının sayılarının artırılması ve toplumun bilgilendirilmesi için kamu spotu vb. uygulamaların yaygınlaştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın finansal okuryazarlıkla ilgili yapılacak olan diğer çalışmalar için katkı sağlayıcı ve yol gösterici olması hedeflenmektedir.

KAYNAKLAR

- Akben Selçuk, E. & Altıok Yılmaz, A. (2014). Financial literacy among turkish college students: the role of formal education, learning approaches, and parental teaching. *Psychological Reports: Employment Psychology & Marketing*, 115(2), 351-371.
- Akbulut, Ö. ve Yıldız, N. (2006). İstatistiğe giriş uygulamalı temel bilgiler çözümlü ve cevaplı sorular temel formüller ve tablolar el kitabı (5. Baskı). Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık - finansal bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Bağlıoğlu, A. (2019). *Akademik personelin finansal okuryazarlık ve finansal davranış analizi: Fırat üniversitesi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Barış, S. (2016). Finansal okuryazarlık ve bütçeleme davranışı: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*, 3(2), 13-38.
- Barmaki, N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe üniversitesi örneği*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez-Merkezi> adresinden edinilmiştir.
- Başarır, Ç., ve Sarıhan, A. Y. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının belirlenmesi: Bandırma Onyedi Eylül üniversitesi örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 143-162.
- Bayram, S. S. (2014). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama. *Business ve Management Studies: An International Journal*, 2(2), 105-135.
- Beal, D. ve Delpachitra, S. (2003). Financial literacy among australian university students. *Economic Papers*, 22(1), 65-78.
- Bedir, G. (2020). *Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarına ilişkin Hatay ilinde bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/Ulu-salTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Biçer, E. B. ve Altan, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile ilgili tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (4), 1501-1517.
- Bodie, Z. (2006). A note on economic principles and financial literacy, networks financial institute at india state university. *NFI Policy Brief*. 1-5.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 11, 289-307.
- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 77, 115-136.
- Coşkun, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi: finansal okuryazarlık algıları üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2247-2258.
- Çam, A. ve Barut, A. (2015). Finansal okuryazarlık düzeyi ve davranışları: Gümüşhane üniversitesi önlisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 63-72.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S., ve Tekçe, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri: Marmara üniversitesi örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Dağdelen, T. (2017). *Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Danes, S. M. ve Hira, T. K. (1987). Money management knowledge of college students. *The Journal of Student Financial Aid*, 17(1), 4-16.
- Demirkol Ö. F. ve Erduru İ. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespitine yönelik bir araştırma: Harran üniversitesi örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(4), 12-26.

- Dilek, S., Küçük, O., ve Eleren, A. (2016). Kastamonu üniversitesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1865-1878.
- Elmas. B. ve Yılmaz, H. (2016). Finansal okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri üzerine bir çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 115-140.
- Er, B., ve Çetintaş, M. (2018). İşçilerde finansal okuryazarlık: finansal bilgi, tutum ve davranış eksenli bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-dergi*, 1(2), 61-71.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A., ve Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 14, 4.
- Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34). 847-864.
- Ergün, K. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı: Balıkesir Üniversitesi Örneği* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gerek, S. ve Kurt, A. (2011). Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 59-73.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık* (1.Baskı). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Hastings J.S., Madrian B.C., ve Skimmyhorn W.L.; (2012), Financial Literacy, *Financial Education And Economic Outcomes*, Nber Working Paper 18412, <https://www.nber.org/papers/w18412> adresinden 01.04.2021 tarihinde edinilmiştir.
- Hayırsever, B. F. ve Oğur, B. (2019). Financial well-being scale practices in turkey. *SSRG International Journal of Economics Management Studies (SSRG-IJEMS)*, 6(3), 15-26.

- Hayta B. A. (2011). *Aile Finans Sistemi İlişkileri* (1. Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hung, A. A., Parker, A. M. & Yoong, J. K.: (2009). Defining and Measuring Financial Literacy. *RAND Corporation*.
- Huston, S.J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of Consumer Affairs*, Special Issue: *Financial Literacy*, 44(2), 296-316.
- Huzdik, K., Beres, D. & Nemeth, E. (2014). An empirical study of financial literacy versus risk tolerance among higher education students. *Public Finance Quarterly*, 4, 444-456.
- Kaderli, Y., Özdemir, M. ve Demir, N. (2016). Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı (ADVAK). Güney Ege Kalkınma Ajansı. TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. Proje.13-32.
- Kanmaz, A. (2018). *Bireysel hisse senedi yatırımcılarının finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir çalışma: İzmir örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kaya, M. ve Güneş, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin analizi: Bankacılık ve finans bölümü öğrencileri üzerine bir uygulama - Analysis of the financial literacy levels of university students: An application on department of banking and finance. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 295-305.
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1(66): 129-150.
- Kılıç, Y. (2016). *Finansal okuryazarlık ve finansal refahın belirleyicileri: Gaziantep ve çevre illeri için yapısal eşitlik modeli uygulaması*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez-Merkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kocabıyık, T. ve Teker, T. (2018). Finansal okuryazarlık: Süleyman Demirel üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117-144.

- Lantara, I. W. N. & Kartini, N. K. R. (2015). Financial literacy among university students: empirical evidence from indonesia. *Journal of Indonesian Economy and Business: JIEB*, 30(3), 247-256.
- Luksander, A., Béres, D., Huzdik, K. & Németh, E. (2014). Analysis of the factors that influence the financial literacy of young people studying in higher education. *Public Finance Quarterly*, 2, 220-241.
- Lusardi, A. (2008). Financial literacy: an essential tool for informed consumer choice?. *NBER Working Paper Series*, 2-29.
- Mandell, L. (2008). The financial literacy of young american adults. *The JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy*, Washington.
- Marcolin, S. & Abraham, A. (2006). Financial literacy research: current literature and future opportunities. *3rd International Conference on Contemporary Business, Leura NSW, 21-22 September. Australia: Faculty of Commerce, Charles Stuart University.*
- Mason, C. L. J. & Richard M. S. W. (2000). Conceptualising Financial Literacy. Loughborough University Business School.
- Mason, C.L.J. & Wilson, R.M.S. (2000). Conceptualising Financial
- Murphy, A. (2005). Money, money, money: an exploratory study on the financial literacy of black college students. *College Student Journal*, 478-488.
- Noctor, M., S. Stoney, & R. Stradling, (1992). Financial Literacy: A Discussion Of Concepts And Competences Of Financial Literacy And Opportunities For Its Introduction Into Young People's Learning. *NFER Report for the National Westminster Bank*. London, The United Kingdom, 21-24.
- OECD. (2005). Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies. Paris: *OECD Publishing*.
- Opletalova, A. (2015). Financial education and financial literacy in the czech education system. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 171, 1176-1184.
- Öncüler, İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: İstanbul Gelişim üniversitesi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Özdemir, A., Temizel, F., Sonmez, H., Er, F. (2015). Financial literacy of university students: a case study for anadolu university, turkey. *International Journal of Management Economics and Business*, 11(24): 97- 110.
- Özdemir, F. S. (2011). *Finansal raporlama sistemlerinin bilginin ihtiyaca uygunluğu açısından değerlendirilmesi: İMKB şirketlerinde finansal başarısızlık tahminleri yönüyle bir uygulama*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez-Merkezi> adresinden edinilmiştir.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: the case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 276-295.
- Sabri, M.F. & Macdonald, M. (2010) . Savings Behavior And Financial Problems Among College Students: The Role Of Financial Literacy In Malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6 (3), 103-110.
- Sarıgül, H. (2014). A survey of financial literacy among university students. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 17(64), 207-224.
- Shambare, R. & Rugimbana, R. (2012). Financial literacy among the educated: an exploratory study of selected university students in south africa. *Thunderbird International Business Review*, 54(4), 581-590.
- Şamiloğlu, F., Kahraman, Y. E., ve Bağcı, H. (2016). Finansal okuryazarlık araştırması: erciyes üniversitesi öğrencileri üzerinde bir uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 ÖZEL SAYISI, 308-318.
- Şantaş, F. ve Demirgil, B. (2015). Ekonomik okuryazarlığı düzeyinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 48, 46-60.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7. Baskı). Boston: Pearson.
- Taylor S. & Wagland S. (2013). The solution to the financial literacy problem: what is the answer?, *Aabfj*, 7(3), 69-89.
- TCMB. (2015). Finansal Eğitim. *TCMB Bülten* (37), 2-4.

- TCMB. (2017). Herkes İçin Ekonomi 'Finansal Okuryazarlık: Bireysel ve Toplumsal Faydaları. *TCMB Bülten* (48), 2-4.
- Temizel, F. (2010). Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık (1.Baskı).İstanbul: Beta Yayınevi.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: anadolu üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Temizel, F. ve Özgüler, İ. (2015). Finansal eğitime bakış. *Business & Management Studies: An International Journal*, 3 (1), 1-16.
- Timur, E. (2018). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: mersin üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi (iibf)'nde bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 528-540.
- Tuna, G. ve Ulu, M. O. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 30, 128-141.
- Tütüncü, Ö. ve Küçükusta, D. (2008, Şubat). *Organizasyonlarda Bireyler: Davranış, Tutum ve Motivasyon*. 2. Uluslararası Katılımlı Sterilizasyon Konferansı'nda sunulan bildiri. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir. http://web.deu.edu.tr/kalite/pdf/ozkan_tutuncu.pdf
- Yıldız, D. ve Uzunsakal, E. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*. 1, 14-28.
- FODER.(2012).
<https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/> adresinden 18.11.2020 tarihinde edinilmiştir.
- <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/> adresinden 27.11.2020 tarihinde edinilmiştir.
- OECD. (1961).
- PISA 2012 Assessment and Analytical Framework Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy.

OECDPublishing.http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework%20e-book_final.pdf on 02.04.2021

<http://www.oecd.org/about/history/> on 24.11.2020

OECD/INFE.(2008). Toolkit For Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion.https://www.oecd.org/daf/fin/financialeducation/2015_OECD_INFE_Toolkit_Measuring_Financial_Literacy.pdf on 18.11.2020.

SPK.(1982).

<https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1100> adresinden 27.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

<https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20140225/0> adresinden 27.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

TBB.(1958).

<https://foy.tbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-nedir> adresinden 09.04.2021 tarihinde edinilmiştir.

TCMB.(1931).

https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d4c2f827-0004-4973-8dfd-68b2f787a1a3/TCMB_Bulten_37.pdf?MOD=AJPERES&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE, adresinden 25.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/diger/hakkinda> adresinden 26.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e/finansal_egitim.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e-m3fBaY adresinden 25.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/94da4743-4055-46a6-a330-3fe35d2ba9b9/eylemplani.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-94da4743-4055-46a6-a330-3fe35d2ba9b9-m3fzkQA> adresinden 26.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/fc2860bf-4a2f-4fd5-81e1-5afe9edf6a14/11turkce.pdf?MOD=AJPERES&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE> adresinden 26.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

TDK.(1932). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 25.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

TEB. (1927). <https://www.teb.com.tr/finansal-okuryazarlik/> adresinden 19.11.2020 tarihinde edinilmiştir.

RAND.(2009).

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2009/RAND_WR708.pdf adresinden 01.04.2021 tarihinde edinilmiştir.

WB.(1968). <https://www.wbfn.org/> on 25.11.2020

WBFN.(1968). <https://www.wbfn.org/> on 25.11.2020.

EKLER

EK-1: Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği Anket Formu

Bu anket formu “Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği” konulu araştırmanın uygulama kısmına yönelik hazırlanmıştır. Bilimsel amaçlarla kullanılacak olan anket sorularını eksiksiz ve doğru şekilde cevaplamanız araştırma sonuçlarına olumlu katkı sağlayacaktır. Ankete ilgi gösterip değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ
Yüksek Lisans Öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Önder DİLEK
Danışman

Aşağıdaki ifadeler için size uygun olanı işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Para sadece harcamak içindir.					
2. Para ile ilgili konular sıkıcı ve zordur.					
3. Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder.					
4. Para yaşamda mutlu olmak için önemli değildir.					
5. Finansal açıdan bugün için yaşamak hoşuma gider.					
6. Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır.					
7. Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam.					
8. Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum.					
9. Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.					

Aşağıdaki ifadeler için size uygun olanı işaretleyiniz.

	Hiçbir zaman	Çok Nadiren	Ara sıra	Genellikle	Her zaman
10. Satın alırken dikkatlice düşünürüm.					
11. Faturalarımı zamanında öderim.					
12. Kişisel finansal konuları ve olayları yakından takip ederim.					
13. Uzun vadeli hedefler belirler ve bunları başarmak için çaba gösteririm.					
14. Gelir ve giderlerim için bir bütçe yapar ve uygularım.					
15. Ailemde günlük para idaresi konularında kişisel ve ortak sorumluluk alırım.					
16. Son 1 yıl içinde farklı şekillerde (döviz, altın, mevduat hesabı, evde tutma vb.) tasarruf yaptım.					
17. Finansal bir ürün satın alırken ürünü satın aldığım yerden bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm.					
18. Finansal bir ürün satın alırken bağımsız kaynaklardan (konunun uzmanı vb.) bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm.					
19. İhtiyaçlarımı karşılayamayacağım duruma düşene kadar borç almam.					
20. Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.					
21. Kredi kartı borcumun tamamını öderim.					
22. Elime geçen paradan daha fazla harcama yaparım.					
23. Kredi kartımın maksimum harcama limitine ulaşırım.					
24. Kredi borçlarımı ödemek için nakit avans kullanırım.					
25. Harcamalarımı azaltmanın yollarını ararım.					

26. Tasarruf hesabınızda 100 TL bulunmaktadır, faiz oranı yıllık %2 ise hesabınızdaki parayı kullanmadığınızı varsaydığımızda 5 yıl sonra hesabınızda ne kadar paranız olacaktır?

- a) 102 TL'den fazla b) 102 TL c) 102 TL'den az d) Bilmiyorum

27. Hesabınızda uygulanan yıllık faiz oranı %1 ve enflasyon oranının yıllık %2 olduğunu varsaydığımızda bir yıl sonra hesabınızdaki parayla bugüne kıyasla ne kadar ürün ya da hizmet satın alabilirsiniz?

- a) Daha fazla miktarda b) Aynı miktarda c) Daha az miktarda d) Bilmiyorum

28. Cenk banka hesabından 1000 TL fazla çekmiştir ve banka yıllık %15 faiz uygulamaktadır. Hiçbir ödeme yapmadığında Cenk'in 1 yıl sonraki borcu ne kadar olacaktır?

- a) 850 TL b) 1000 TL c) 1150 TL d) 1500 TL e) Bilmiyorum

29. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur ?

- a) Bireyin iki yıldan daha önceki dönemde yapmadığı bir ödemesi yeni kredi kararlarında dikkate alınmaz.
b) Bireyin bankadaki kötü kredi sicili başka bir bankaya kredi için başvurduğunda dikkate alınmaz.
c) Kişiler çok fazla kredi kullandığından bankaların sizin başka bir bankadaki kredi geçmişinizi bilmesi pek mümkün değildir.
d) Bankalar kredi kullanan bireylerin ödeme geçmişini birbiriyle paylaşır ve birey ödeme yapmadıysa bunu tüm bankalar bilecektir.

30. Aşağıdakilerden hangisi kredi puanınızı yükseltmek için iyi bir yöntemdir?

- a) Yalnızca bakiyesi en yüksek olanların ödenmesi
b) Tüm kredi kartlarının iptal edilmesi
c) İflas başvurusu yaparak her şeye yeniden başlanması
d) Faturaların zamanında ödenmesi

31. ATM kartları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?

- a) Dünyanın her yerinde hiçbir ücret ödmeden nakit çekebilirsiniz.
b) ATM'lerden günün 24 saati nakit para çekebilir.
c) ATM kartına sahip olabilmek için bankada hesabınızın olması gerekir.
d) ATM'lerden hesabınızla ilgili güncel bilgiyi öğrenebilirsiniz.

32. Kişilerin kazançları eşit miktarda ise hayat sigortası en çok hangisi için gereklidir?

- a) Çocuğu olmayan genç bir kadın.
b) İki çocuğu olan genç bir kadın.

- c) Eşi de emekli olan yaşlı emekli bir erkek.
d) Evli ama çocuğu olmayan genç bir erkek.

33. Enflasyon birçok yönden sorun oluşturmaktadır. Birkaç yıl süren yüksek enflasyon dönemlerinde aşağıdakilerden hangisi ekonomik açıdan daha fazla sorun yaşar?

- a) Çocuklu çalışan genç çiftler.
b) Çocukları olmayan çalışan genç çiftler.
c) Sabit emeklilik geliri ile yaşayan yaşlı insanlar.
d) Emeklilik dönemleri için para biriktiren çalışan orta yaşlı çiftler.

34. Yatırımcı parasını çeşitli varlıklara yatırdığında parasını kaybetme riski ne şekilde olur?

- a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d) Bilmiyorum

35. Piyasada faiz oranları düşerse tahvil fiyatları ne şekilde etkilenir?

- a) Artar b) Aynı kalır c) Azalır d) Bilmiyorum

36. 10-20 yıl gibi uzun bir dönemde normal şartlarda aşağıdaki varlıklardan hangisi genellikle daha çok getiri sağlar?

- a) Tasarruf Hesabı (Mevduat) b) Tahviller c) Hisse senetleri d) Bilmiyorum

37. Zaman içerisinde en yüksek dalgalanmayı genellikle hangi varlık gösterir?

- a) Hisse senetleri b) Tasarruf Hesabı (Mevduat) c) Tahviller d) Bilmiyorum

38. Kredi kartına sahip olan kişiler sınırsız harcama yapabilir.

- a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum

39. Ürünlerin fiyatlarının yükselmesi alım gücünü düşürür.

- a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum

III. KİŞİSEL BİLGİLER

40. Cinsiyetiniz

- a) Kadın b) Erkek

41. Yaşınız

- a) “18-19” b) “20-21” c) “22-23” d) “24 ve üstü”

42. Sınıfınız

- a) “Hazırlık” b) “1. Sınıf” c) “2. Sınıf” d) “3. Sınıf” e) “4. Sınıf ” f) “5 ve üzeri”

43. Bölümünüz

- a) Bankacılık ve Finans (Finans ve Bankacılık) b) İlahiyat

44. Annenizin eğitim düzeyini belirtiniz

- a) Okur-yazar değil b) İlköğretim c) Lise d) Lisans Eğitimi e) Lisansüstü Eğitim

45. Babanızın eğitim düzeyini belirtiniz

- a) Okur-yazar değil b) İlköğretim c) Lise d) Lisans Eğitimi e) Lisansüstü Eğitim

46. Ailenizin aylık gelirini belirtiniz

- a) 3000 TL ve altı b) 3001-4500 c) 4501-6000 d) 6001-7500 e) 7501-9000 f) 9001 TL ve üstü

47. Ailedeki fert sayısını belirtiniz

- a) 1-3 b) 4-6 c) 7 ve üstü

48. Gelir getirici bir işte çalışıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

49. Cevabınız evet ise “kişisel geliriniz” ne kadardır?

- a) 1000 TL ve altı b) 1001-2000 c) 2001-3000 d) 3001-4000 e) 4001-5000 f) 5001 TL ve üstü

50. Kredi kartı kullanıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

51. Kendinize ait kredi kartınız (ek kart dahil) var mı?

- a) Evet b) Hayır

52. İnternet bankacılığı kullanıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

EK-2: Etik Kurulu Değerlendirme Raporu

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 16/03/2021

Toplantı K. Sayısı : 2021/64

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Merve TEMİZKAN TÜFEKÇİ “Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği” isimli projesi kapsamında yürütülecek çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

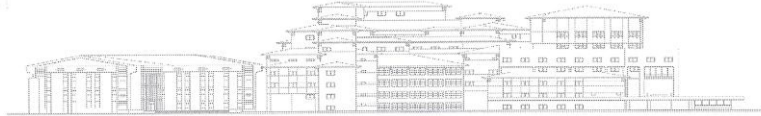
☒ Etik açıdan uygun bulunmuştur.

☐ Etik açıdan uygun bulunmamıştır.

☐ Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Başkan

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fener Mah. Zihni Derin Yerleşkesi 53100 RİZE
Tel: 0464 223 81 00 Faks: 0464 223 63 28
www.erdogan.edu.tr